

ESF-projectoproep 354 Versterkt streekbeleid
Projectnummer: 6358

Erkend Regionaal Samenwerkingsverband
ERSV Oost-Vlaanderen
Streekoverleg Waas & Dender

1. Maak een beknopte analyse van de werking van het bestaande streekbeleid en geef aan welke leerelementen u kan gebruiken voor een vernieuwd streekbeleid?

Vóór de oprichting van RESOC-SERR Waas & Dender in juli 2005 werd streekontwikkeling in de regio door verschillende organisaties opgenomen. Binnen het Streekplatform Dendermonde en het Streekplatform Waasland werkten sociale partners en overheid aan de economische ontwikkeling van de subregio's. Het subregionale tewerkstellingscomité STC Sint-Niklaas-Dendermonde verzamelde de sociale partners en zette in op werkgelegenheid en opleiding.

Met het decreet van 7 mei 2004 werd het Vlaamse landschap inzake sociaaleconomische streekontwikkeling hervormd tot het huidige streekbeleid. Via dit decreet erkent en subsidieert Vlaanderen in elke provincie de "Erkende Regionale Samenwerkingsverbanden" (ERSV's). Binnen elke ERSV worden er één of meerdere Sociaaleconomische Raden van de Regio's (SERR) en Regionale Sociaaleconomische Overlegcomités van de Regio (RESOC) georganiseerd. De geografische regioafbakening van de huidige RESOC-SERR-structuren is historisch gegroeid uit de streekplatformen en de Subregionale Tewerkstellingscomités en wordt begrensd door de afbakening van de provincies.

De decretale basisopdrachten van RESOC en SERR zijn beleidsvoorbereiding en -coördinatie via het organiseren van overleg en het geven van advies op vraag van de verschillende overheden. RESOC-SERR's staan ook in voor het opmaken van een streekpact dat de leidraad moet vormen voor het voeren van een sociaaleconomisch streekontwikkelingsbeleid.

Werking RESOC-SERR Waas & Dender

RESOC-SERR Waas & Dender ging van start op 1 juli 2005, na de oprichting van de vzw ERSV Oost-Vlaanderen. Het werkingsgebied van RESOC-SERR Waas & Dender omvat de 10 gemeenten van het arrondissement Dendermonde en de 7 gemeenten van het arrondissement Sint-Niklaas.

De werking van RESOC-SERR Waas & Dender zit gestructureerd in een plenaire vergadering en een dagelijks bestuur voor RESOC en voor SERR. In de plenaire vergadering van het RESOC zijn de 17 gemeenten van de regio Waas & Dender vertegenwoordigd, de provincie, de sociale partners en een aantal toegevoegde leden zijnde VDAB, de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden DDS en Interwaas, de derden, de dienst economie van de provincie Oost-Vlaanderen. De plenaire vergadering van de SERR brengt de sociale partners samen; 8 vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties en 8 van de werknemersorganisaties. Het dagelijks bestuur van RESOC en SERR is samengesteld uit een beperkte afvaardiging van de respectievelijke plenaire vergaderingen.

Het RESOC is eerder beleidsmatig en behandelt een breed aantal thema's zoals mobiliteit; ruimte om te ondernemen (o.a. BEK's, herbestemming militair domein Westakkers, partiële herziening PRS Oost-Vlaanderen, ...), wonen (o.a. studie 'Wonen aan de onderkant in Waas & Dender', ...), werkgelegenheid (o.a. decretale adviesopdrachten aangaande WEP+, invoegbedrijven, VDAB PJOP, ...), kinderopvang, ... Het RESOC stond ook in voor de opmaak van het streekpact, dat via zeer vele overlegmomenten (o.a. thematische overlegtafels, werkgroepen, ...) en herhaaldelijke besprekingen op de vergaderingen van het RESOC tot stand kwam. De SERR focust zich voornamelijk op de regionale tewerkstelling waarbij bijzondere aandacht uitgaat naar de kansengroepen. De SERR heeft ook een uitvoerende bevoegdheid in het kader van het EAD-convenant.

Binnen RESOC-SERR Waas & Dender zijn ook verschillende werkgroepen en/of platformen structureel ingebed:

- Regionaal forum lokale werkgelegenheid: dat de lokale werkgelegenheidsfora verenigt in één regionaal forum - uittekenen van een bovenlokaal/regionaal werkgelegenheidsbeleid en initiëren van acties.
- Commissie kinderopvang - lerend netwerk kinderopvang: brengt de politiek en ambtelijk verantwoordelijken kinderopvang samen - beleidsmatig alsook gericht op ervarings- en informatie-uitwisseling/kennisdeling/...
- Regionaal overlegplatform ROP Leren & Werken: brengt zoals - decretaal bepaald - alle partners binnen de stelsels leren & werken samen in het kader van het realiseren van het voltijds engagement voor elke deeltijds lerende.
- Regionale commissie diversiteit: brengt alle regionale partners en actoren samen in het kader van duurzaam loopbaan- en diversiteitsbeleid - staat mee in voor uitvoering en opvolging van het EAD-convenant.

Daarnaast organiseerde RESOC-SERR Waas & Dender in functie van de actualiteit en/of noodwendigheid infosessies of overlegmomenten over verschillende thema's zoals detailhandel, subsidieprogramma's, werk-welzijnstrajecten, nieuwe decreet lokale diensteneconomie en maatwerk, hervorming PWA, ... en had er nagenoeg jaarlijks een streekevent plaats.

SWOT-analyse werking RESOC-SERR Waas & Dender

Sterktes	Zwaktes
<ul style="list-style-type: none"> - Biedt een platform voor overleg tussen lokale besturen en sociale partners - brengt de verschillende streekactoren op een gestructureerde wijze samen → biedt de mogelijkheid om elkaar/elkaars werking beter te leren kennen waardoor er sneller contacten kunnen gelegd worden of samengewerkt kan worden - Is het enige forum op regionaal niveau waar lokale besturen en sociale partners op een gestructureerde manier elkaar ontmoeten - Neutraal en onafhankelijk overlegnetwerk - Verbindingschakel dat regionale organisaties kan samenbrengen - Platform waarbij informeren, afstemmen en netwerken centraal staan - Netwerk steunt op engagement van de partners, wat de betrokkenheid bij het netwerk kan verhogen - Streekpact als conceptueel kader voor streekontwikkeling, dat gedragen en goedgekeurd is - omvat een veelheid aan thema's en acties waarin iedereen zijn gading vindt 	<ul style="list-style-type: none"> - Geen uitvoerende bevoegdheden - rol is beperkt tot overlegnetwerk - Begrensd/bepaalde slagkracht van het netwerk, mede door onvoldoende middelen en mankracht (= elementen van een netwerkstructuur!), waardoor waarde van het netwerk afhangt van engagement van de partners en de middelen (tijd, expertise, ...) die zij aan het netwerk willen/kunnen spenderen - het netwerk steunt op engagement van de partners - Geringe betrokkenheid en te weinig regionale politieke gedragenheid - Geringe of beperkte interesse in streekontwikkeling waardoor meerwaarde van de overlegstructuur voor de eigen organisatie niet duidelijk is (ook mede beïnvloed door beperkte bestuurskracht van de gemeenten: moeten steeds meer taken opnemen waardoor focus ligt op eigen lokaal beleid en niet zozeer op streekontwikkeling/ streekbelangen) - Streekpact als mobiliserend instrument voor de streekontwikkeling is beperkt: de link tussen visie en uitvoering is vaak afwezig, waardoor streekpact vaak dode letter blijft - Afnemende belangstelling en interesse van de Vlaamse overheid voor het streekoverleg en streekbeleid

	<ul style="list-style-type: none"> - Geen of nauwelijks opvolging van de uitvoering van de basisopdrachten en monitoring van het streekpact door de Vlaamse overheid, waardoor onduidelijkheid over finaliteit van het netwerk bij de verschillende partners
<p>Opportunities</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vernieuwde streekbeleid is een bottom-up verhaal: gegroeid vanuit de lokale dynamiek, vanuit de streek en op maat van de streek → vergroot betrokkenheid en engagement lokale actoren - Actiegerichte samenwerkingsverbanden: onmiddellijke link tussen visie en acties. - Strategische doelstellingen worden vertaald in concrete acties waarbij telkens een trekker en partners zijn aangesteld die verantwoordelijk zijn voor de realisatie/uitvoering van de acties → belangrijk om betrokkenheid van de partners bij streekbeleid te vergroten, te versterken - Opvolging en monitoring van de acties, met focus op resultaat 	<p>Bedreigingen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Afnemende belangstelling en interesse van de Vlaamse overheid voor het streekoverleg en streekbeleid. Toch zijn er weinig streekprojecten op vlak van bvb. mobiliteit, economische ontwikkeling, ruimtelijke ordening, ... waar de Vlaamse overheid geen betrokken en cruciale partner is. - Onduidelijkheid over de toekomst van het streekbeleid na 2019

'Lessons learned': wat leerde de huidige werking ons ?

- Overleg en visievorming over streekontwikkeling tussen en met de verschillende streekactoren (lokale besturen, sociale partners, ...) zijn belangrijk en noodzakelijk maar niet voldoende om betrokkenheid en gedragenheid te behouden en te blijven garanderen bij de stakeholders. Alhoewel in het streekpact de visie vertaald werd in concrete doelstellingen en acties, toch moesten we vaststellen dat de link met de uitvoering ervan – om diverse redenen (cfr. SWOT-analyse) – wel vaker ontbrak. Daarom zal het nieuwe samenwerkingsverband, dat ook in de toekomst aan de streekactoren een platform zal bieden om met elkaar in overleg te gaan over concrete streekdossiers, heel sterk actiegericht zijn en zich focussen op het uitwerken en uitvoeren van een aantal concrete acties. Net zoals bij het streekpact werd ook nu de visie vertaald in prioritaire doelstellingen en concrete acties. Het grote verschil echter met de werkwijze van voorheen wordt nu gemaakt door bij elke actie ook telkens onmiddellijk een trekker aan te wijzen, die samen met de partners instaat voor de uitwerking en uitvoering van de acties. Het nieuwe samenwerkingsverband zal ook – middels de op te zetten overlegstructuur – de acties opvolgen en monitoren, wat meteen voor meer resultaatsgerichtheid kan zorgen. Door heel concrete acties te formuleren, die in een partnerschap met o.a. de lokale besturen, de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, sociale partners, provincie, ... zullen uitgewerkt worden, én die door het samenwerkingsverband zullen opgevolgd worden, worden ook de betrokkenheid en het engagement van de verschillende partners versterkt, wordt het draagvlak vergroot.
- Het huidige streekbeleid wordt vorm gegeven door een structuur, waarvan Vlaanderen bepaalde wie met wie diende samen te werken. Het nieuwe samenwerkingsverband daarentegen is een bottom-up verhaal, dat gegroeid is vanuit de lokale besturen, die zelf het werkingsgebied en het partnerschap bepaalden. Heel

concreet betekent dit dat de geografische afbakening van het huidige RESOC-SERR Waas & Dender doorbroken wordt en de provinciegrenzen overschreden doordat de gemeente Moerbeke en de gemeente Zwijndrecht zich zullen aansluiten bij het samenwerkingsverband Waas & Dender. De gemeente Moerbeke behoorde tot voor kort tot RESOC Gent en rondom Gent, maar kent sinds 2014 via Interwaas een samenwerking met de Wase gemeenten. De gemeente Zwijndrecht behoort tot de provincie Antwerpen, maar was historisch gezien een gemeente behorende tot het Waasland en tot 1923 tot de provincie Oost-Vlaanderen.

- De huidige RESOC-SERR-structuur heeft geen uitvoerende bevoegdheden waardoor haar rol voornamelijk beperkt is/was tot een overlegnetwerk. Ze heeft vooral een 'regisseursfunctie', waarbij de slagkracht/daadkracht gesteund was op het engagement van de partners en de middelen die zij aan het netwerk willen/kunnen spenderen .
Het nieuwe samenwerkingsverband daarentegen is actiegericht en zal een partnerschap omvatten, dat een mix is van regisseurs en actors.
- Het huidige streekbeleid kende doorheen de jaren een afnemende belangstelling van de Vlaamse overheid. Toch zijn er weinig streekprojecten op vlak van bv. mobiliteit, economische ontwikkeling, ruimtelijke ordening, ... waar de Vlaamse overheid geen betrokken en cruciale partner is.
In het nieuwe samenwerkingsverband zijn een aantal concrete projecten opgenomen waar de Vlaamse overheid een belangrijke partner is en waar wij bij de realisatie ervan een beroep wensen te doen op de Vlaamse overheid. Wij verwachten dan ook in de Vlaamse overheid een gesprekspartner te vinden die, waar nodig, mee partner is in het realiseren van streekprojecten.

2. Beschrijf de samenstelling van het samenwerkingsverband. Welke steden en gemeenten behoren tot het samenwerkingsverband? Welke andere partners en stakeholders worden betrokken in het samenwerkingsverband?

Het samenwerkingsverband Waas & Dender zal als volgt samengesteld zijn:

- **Lokale besturen:** zijnde de 10 gemeenten van het arrondissement Dendermonde en de 7 gemeenten van het arrondissement Sint-Niklaas. De gemeente Moerbeke, behorende tot het arrondissement Gent en vallende onder het werkingsgebied van RESOC Gent en rondom Gent, zal aansluiten bij het samenwerkingsverband Waas & Dender. Moerbeke kent sinds 2014, via het intergemeentelijk samenwerkingsverband Interwaas, een samenwerking met de Wase gemeenten. Ook de gemeente Zwijndrecht, behorende tot de provincie Antwerpen, zal aansluiten bij het samenwerkingsverband Waas & Dender.

Concreet: de 19 participerende lokale besturen zijn: Berlare - Beveren - Buggenhout - Dendermonde - Hamme - Kruibeke - Laarne - Lebbeke - Lokeren - Moerbeke - Sint-Gillis-Waas - Sint-Niklaas - Stekene - Temse - Waasmunster - Wetteren - Wichelen - Zele - Zwijndrecht.

- **Andere partners en stakeholders**

- o Provincie Oost-Vlaanderen met inbegrip van Toerisme Oost-Vlaanderen en de POM Oost-Vlaanderen
- o DDS: het intergemeentelijk samenwerkingsverband voor streekontwikkeling in de regio Dendermonde (Berlare, Buggenhout, Dendermonde, Hamme, Laarne, Lebbeke, Wetteren, Wichelen, Zele)
- o Interwaas: het intergemeentelijk samenwerkingsverband voor streekontwikkeling in het Waasland (Beveren, Kruibeke, Lokeren, Moerbeke, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Stekene, Temse, Waasmunster)
- o Sociale partners
  - Werkgeversorganisaties: Boerenbond, Unizo, Voka
  - Werknemersorganisaties: ABVV, ACLVB, ACV
- o VDAB Oost-Vlaanderen (Sint-Niklaas - Dendermonde)

3. Toon aan dat het samenwerkingsverband een streek afbakt met een sociaaleconomische identiteit.

De regio Waas & Dender omvat het arrondissement Dendermonde met de gemeenten Berlare, Buggenhout, Dendermonde, Hamme, Laarne, Lebbeke, Waasmunster, Wetteren, Wichelen en Zele en het arrondissement Sint-Niklaas met de gemeenten Beveren, Lokeren, Kruibeke, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Stekene en Temse. De 10 gemeenten van het arrondissement Dendermonde maken deel uit van de ruimere Denderstreek, de 7 gemeenten van het arrondissement Sint-Niklaas vormen samen met de gemeente Waasmunster het Waasland. De regio Waas & Dender omvat dus 2 subregio's, elk met een eigen historiek, dynamiek en (herkenbare) identiteit.

De structurele samenwerking rond streekontwikkeling kent in de regio Waas & Dender een lange traditie. In de jaren 90 waren er de strategische plannen en vervolgens de streekplatformen telkens voor de 2 afzonderlijke subregio's m.n. voor het arrondissement Dendermonde en voor het arrondissement Sint-Niklaas. Overheid en sociale partners werkten in deze structuren samen aan de economische ontwikkeling van de subregio. In 1999 werden de subregionale tewerkstellingscomités STC's opgericht, die de sociale partners samenbrachten rond de thema's werkgelegenheid en opleiding. Met het oprichten van het STC Sint-Niklaas-Dendermonde gingen de beide subregio's samenwerken aan een regionaal werkgelegenheidsbeleid. Door het decreet van 7 mei 2004, met de oprichting van de ERSV-RESOC-SERR-structuren, kent de regio Waas & Dender ook op het vlak van de socio-economische ontwikkeling een samenwerking tussen de 17 gemeenten van Waas & Dender. Hierbij lag de klemtoon op visievorming met het/de goedgekeurde streekpact(en) als resultaat. Alsook op het initiëren, opvolgen en uitvoeren van een aantal acties/projecten via diverse regionale commissies (commissie diversiteit, kinderopvang, ...), fora of platformen (ROP Leren & Werken, regionaal werkgelegenheidsforum, ...). Heel belangrijke actors en partners in de streekontwikkeling van Waas & Dender, tijdens de voorbije decennia alsook nu en in de toekomst, zijn de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden DDS en Interwaas. Door projectontwikkeling (bedrijventerreinen, bouwgronden, woningen en appartementen, ...), via projecten en studies, belangenbehartiging en dienstverlening naar de gemeenten op gebied van mobiliteit, ruimtelijke planning, sociale economie, duurzame ontwikkeling, ... geven zij sinds 1970 met de oprichting van DDS concrete uitvoering aan de streekontwikkeling in het arrondissement Dendermonde en sinds 1968 met de oprichting van Interwaas aan de streekontwikkeling in het Waasland.

De regio Waas & Dender heeft dus al een zekere traditie in samenwerken rond streekontwikkeling. Sinds 1999 op het vlak van tewerkstelling en vanaf 2004 voor de ruimere socio-economische ontwikkeling. Ook heel wat andere organisaties, ook al is er de tendens naar provincialisering, zijn op het niveau van de regio Waas & Dender gestructureerd of kennen een werking op het niveau van de regio Waas & Dender; zoals VDAB Sint-Niklaas - Dendermonde, bepaalde sociale partners (ACLVB), derdenorganisaties, Centra voor LeerlingenBegeleiding, Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg, CAW Oost-Vlaanderen regio Waas & Dender, mutualiteiten, ... Hun werkingsgebied valt (nagenoeg) samen met het werkingsgebied van de huidige RESOC-SERR-structuur en van het samenwerkingsverband Waas & Dender, wat de (eventuele toekomstige) samenwerking tussen de verschillende partners vergemakkelijkt en/of bevordert.

De regio Waas & Dender heeft op verschillende domeinen een lange traditie aan samenwerken, maar we kunnen niet stellen dat de regio Waas & Dender zich als een streek kenmerkt met een herkenbare (sociaaleconomische) identiteit in en buiten de regio (zoals omschreven in de conceptnota 'Naar een versterkt streekbeleid en een (boven)lokaal werkgelegenheidsbeleid'). De regio Waas & Dender kent op socio-economisch vlak heel wat gemeenschappelijke noden en bekommernissen en zijn er een aantal uitdagingen die bij voorkeur een gezamenlijke of bovenlokale/regionale aanpak behoeven, ... Verwijzend naar de SWOT-analyse onder vraag 5 willen we hier al een aantal 'kenmerken' voor de regio Waas & Dender benoemen:

- Haar unieke centrale ligging, tussen de grootsteden Antwerpen, Brussel en Gent
- De goede bereikbaarheid en ontsluiting van de regio met een goed uitgebouwd (hoofd)wegennet, maar ook met een aantal belangrijke ontbrekende schakels in het wegennet zowel in het arrondissement Dendermonde als in het arrondissement Sint-Niklaas. Het wegwerken van die missing links komt de ontsluiting van de ganse regio ten goede.
- Een sterk uitgebouwd KMO-weefsel waarbij de voeding-, transport-, bouw- en zorgsector in de beide arrondissementen sterk vertegenwoordigd zijn.
- Een arbeidsmarkt die zich kenmerkt door een hoge werkzaamheidsgraad en een lage werkloosheidsgraad. Minpunten hierbij zijn de lage jobratio met behoorlijk wat pendel naar de omliggende grootsteden tot gevolg. M.a.w. de regio Waas & Dender is een pendelregio. Alsook de werkzoekendepopulatie in Waas & Dender, die gekenmerkt wordt door een hoge vertegenwoordiging van specifieke doelgroepen. Ruim 7 op de 10 werkzoekenden behoort tot een specifieke doelgroep.
- Een aantrekkelijke woon- en leefomgeving met relatief veel bos, groen, water en met een zeer gediversifieerd en ruim toeristisch-recreatief aanbod (o.a. cultuur-historisch, recreatie, sport, fiets- en wandelroutes, beschermd monumenten, dorps- en stadsgezichten, ...). Maar de regio kampt met een onvoldoende duidelijke profilering, met een te geringe (sub)regionale (economische) attractiviteit.

...

Het samenwerkingsverband Waas & Dender zal de huidige samenwerking tussen en met de gemeenten van Waas & Dender verderzetten en versterken en zal meteen ook een samenwerking uitbouwen met de toetredende gemeenten Moerbeke en Zwijndrecht. Aangezien het vernieuwde streekbeleid een bottom-up verhaal is en het aan de lokale besturen is om te bepalen met wie ze willen samenwerken, zal de werking van het samenwerkingsverband Waas & Dender dus niet langer meer samenvallen met de geografische afbakening (de arrondissementele indeling) van de vroegere RESOC-SERR-structuren en zullen ook de provinciegrenzen overschreden worden. Het samenwerkingsverband Waas & Dender zal naast de gemeenten van het arrondissement Dendermonde en het arrondissement Sint-Niklaas, ook Moerbeke en Zwijndrecht omvatten. De gemeente Moerbeke behoort tot het arrondissement Gent, maar kent sinds 2014 via Interwaas een samenwerking met de Wase gemeenten. De gemeente Zwijndrecht behoort tot de provincie Antwerpen, maar was historisch gezien een gemeente behorende tot het Waasland en tot 1923 tot de provincie Oost-Vlaanderen.

Het samenwerkingsverband Waas & Dender zal zich voornamelijk focussen op gemeenschappelijke noden en bekommernissen, bovenlokale uitdagingen en opportuniteiten, ... rekening houdende met de dynamiek en eigenheid van de subregio's. Het zal voor het samenwerkingsverband zaak zijn zich te focussen op wat de gemeenten, de subregio's verbindt of kan verbinden, op opportuniteiten en kansen om elkaar te vinden en te verbinden, om samen te werken en elkaar te versterken zonder elkaars eigenheid te verloochenen. Dit veronderstelt een continu proces van evenwicht zoeken tussen subregionale en regionale accenten en belangen, hierbij rekening houdende met de lokale, bovenlokale en subregionale dynamiek en eigenheid.

4. Motiveer dat het samenwerkingsverband over een minimale schaalgrootte en voldoende bestuurs- en daadkracht beschikt om voldoende impact te kunnen hebben op de sociaaleconomische ontwikkeling van de streek.

Bestuurskracht kan omschreven worden als het vermogen om effectieve antwoorden te bieden op de vragen en de problemen die op de organisatie (het samenwerkingsverband) afkomen. Bestuurskracht geeft de verhouding weer tussen opdracht en capaciteit om de opdracht te vervullen. Een aantal factoren bepalen de bestuurskracht zoals omgevingsfactoren (o.a. aantal inwoners, ...), personeelscapaciteit, financiële slagkracht, organisatiestructuur, ...

Wanneer we dit vertalen naar het samenwerkingsverband Waas & Dender dan kunnen we aan de hand van volgende factoren stellen dat we over voldoende bestuurskracht beschikken om met concrete acties en initiatieven de prioritaire doelstellingen van de sociaaleconomische streekvisie te verwezenlijken.

- Omgevingsfactoren – schaalgrootte: het samenwerkingsverband Waas & Dender omvat 19 lokale besturen die samen 467 846¹ inwoners tellen.
- Personeelscapaciteit: voor de concrete uitvoering van de acties werd telkens de meest geschikte trekker (partner van het samenwerkingsverband) aangewezen, die over de nodige expertise, kennis en ervaring beschikt om de acties te realiseren. Door de gezamenlijke inzet van medewerkers, expertise, kennis, ... van de verschillende partners van het samenwerkingsverband wordt het mogelijk om de acties en de doelstellingen van de streekvisie te verwezenlijken.
- Financiële slagkracht: het samenwerkingsverband Waas & Dender beschikt over voldoende middelen om de concrete acties en initiatieven, die een antwoord bieden op de prioritaire regionale uitdagingen, uit te voeren. M.a.w. het samenwerkingsverband kan de garantie geven over voldoende financiële middelen te beschikken om in de vereiste cofinanciering te voorzien voor de ganse projectperiode (01/08/2016 – 30/07/2019).
- Organisatiestructuur: er wordt een organisatievorm (algemene vergadering - dagelijks bestuur – verschillende werkgroepen – cfr. vraag 11) opgezet die voldoende garantie biedt om de vooropgestelde doelstellingen en acties te realiseren en om het samenwerkingsverband te coördineren, aan te sturen, op te volgen en te evalueren.

Concluderend kunnen we stellen dat het samenwerkingsverband Waas & Dender over een voldoende schaalgrootte en de nodige bestuurs- en daadkracht beschikt om de acties en prioritaire doelstellingen te realiseren en zo een impact te hebben op de sociaaleconomische ontwikkeling van de streek.

---

¹ Cijfers uit tabblad 'bevolkingsaantal gemeenten 2015' van het document 'simulatie_cofinanciering_vlaamse_overheid_streekbeleid' - <http://www.esf-vlaanderen.be/nl/oproepen/versterkt-streekbeleid>

5. Beschrijf beknopt de grote uitdagingen voor de sociaaleconomische ontwikkeling van de streek? Geef aan op basis van welke informatie (consultatie actoren en stakeholders, bronnen, ...) u. deze uitdagingen beschrijft.

5.1. Situatieschets

5.1.1. demografie ²

De regio Waas & Dender telt op 1 januari 2015 442 632 inwoners. Wanneer we de inwoners van de gemeenten Moerbeke (6 278) en Zwijndrecht (18 936) er bij rekenen, dan telt het samenwerkingsverband Waas & Dender op 1 januari 2015 467 846 inwoners.

De verouderingscoëfficiënt, die een demografische indicator is van de verhouding tussen het bevolkingsaandeel ouder of gelijk aan 65 en het bevolkingsaandeel jonger dan 20 jaar, bedraagt voor de regio Waas & Dender 89%. Dit betekent concreet dat de groep vijftenzestigplussers kleiner is dan de groep jonger dan twintig.

De afhankelijkheidsratio, die de verhouding weergeeft tussen de bevolking van 0 tot 19 jaar en van 65 jaar en ouder ten opzichte van de bevolking 20 tot 64 jaar, bedraagt 70,45 % (Vlaanderen: 69,40% - Oost-Vlaanderen: 68,62%). De afhankelijkheidsratio is een maatstaf van de potentiële draagkracht van de bevolking. Een hoge afhankelijkheidsratio duidt erop dat de kosten voor enerzijds de opleiding van de jeugd en anderzijds de alsmear toenemende vergrijzing, moeten gedragen worden door een slinkende groep potentiële arbeidskrachten.

De doorstromingscoëfficiënt tenslotte, die de verhouding weergeeft tussen de bevolking van 10 tot 24 jaar ten opzichte van de bevolking 50-64 jaar, bedraagt 82,68 % (Vlaanderen: 80,82% - Oost-Vlaanderen: 82,39%). De doorstromingscoëfficiënt geeft weer in welke mate de personen die binnen afzienbare tijd uit het arbeidscircuit treden, zullen vervangen worden door jonge personen die zich binnenkort zullen aanbieden op de arbeidsmarkt.

5.1.2. Arbeidsmarkt ³

In de regio Waas & Dender waren er in 2014 ruim 259.549 inwoners tussen 20 en 64 jaar, m.a.w. inwoners op beroepsactieve leeftijd. Hun positie op de arbeidsmarkt is relatief gunstig: ze wordt gekenmerkt door een relatief hoge werkzaamheidsgraad 72,93 % (Vlaanderen: 71,60% - Oost-Vlaanderen: 72,97%) en een relatief lage werkloosheidsgraad 6,81% (Vlaanderen: 7,55 % - Oost-Vlaanderen: 7,33%). De activiteitsgraad die de verhouding weergeeft tussen het aantal werkenden en werkzoekenden ten opzichte van de bevolking van 20 tot 64 jaar, bedraagt in de regio Waas & Dender 78,27 % (Vlaanderen: 77,45 % - Oost-Vlaanderen: 78,74 %).

De werkgelegenheidsgraad daarentegen, die een indicator is in hoeverre een gemeente, arrondissement, regio erin slaagt om werk te verschaffen, is eerder laag en bedraagt 64 % (Vlaanderen: 73,9% - Oost-Vlaanderen: 70,2 %). Dit betekent dat er in de regio 64 jobs zijn per 100 actieve inwoners. Een aanzienlijk deel van de bevolking op beroepsactieve leeftijd werkt bijgevolg buiten de regio. Er wordt voornamelijk gependeld naar de grootsteden Antwerpen, Brussel en Gent.

² Bron: Lokale statistieken en Sociaal-economische situatieschets van Oost-Vlaanderen 2016

³ Bron: Lokale statistieken en Sociaal-economische situatieschets van Oost-Vlaanderen 2016

5.1.3. Economisch weefsel⁴

Op 31 december 2014 bedraagt het totale aantal arbeidsplaatsen in de regio Waas & Dender 154 993. Het merendeel van de arbeidsplaatsen, zijnde 124 971 wordt ingenomen door betrekkingen in loondienst (80,64%). De zelfstandigen zijn minder vertegenwoordigd, namelijk 19,34% of 30 022 arbeidsplaatsen.

Het economisch weefsel van de regio Waas & Dender bestaat uit een verscheidenheid aan sectoren en subsectoren. Wanneer we inzoomen op de sectorale verdeling van de arbeidsplaatsen, dan stellen we vast dat de secundaire sector (26,5%), in vergelijking met Vlaanderen (21,3%) en de provincie Oost-Vlaanderen (22,9%), sterk vertegenwoordigd is in de regio Waas & Dender. De tertiaire sector levert 40,46 % van de werkgelegenheid in de regio Waas & Dender. De quartaire sector (30,8%) is evenzeer een belangrijke werkverschaffer, maar staat in vergelijking met Vlaanderen (32,00%) en de provincie Oost-Vlaanderen (34,4%) minder sterk in de regio Waas & Dender. De primaire sector tenslotte is de kleinste sector en vertegenwoordigt 2,2% (Vlaanderen: 2,0% - Oost-Vlaanderen: 2,2%).

Naast het beeld over de sectorale verdeling van de werkgelegenheid, is het ook van belang om een zicht te krijgen op de toegevoegde waarde die werknemers en zelfstandigen creëren. De bruto toegevoegde waarde is het bedrag dat de productiefactoren aan de waarde van de verbruikte goederen en diensten toevoegen. Het is gelijk aan het verschil tussen de waarde van de geproduceerde goederen en diensten en de waarde van de in het productieproces verbruikte goederen en diensten. De regio Waas & Dender is goed voor bijna 26,2% van de toegevoegde waarde van de provincie Oost-Vlaanderen. De provincie Oost-Vlaanderen genereert op haar beurt 20,7% van de totale toegevoegde waarde in het Vlaams Gewest. De bruto toegevoegde waarde per inwoner bedraagt in de regio Waas & Dender 25 608€ (Vlaanderen: 32.257€ - Oost-Vlaanderen: 29.276€).

5.2. SWOT-analyse

Sterktes	Zwaktes
<ul style="list-style-type: none"> - Centrale ligging (nabijheid grootsteden Antwerpen, Brussel en Gent) - Aanwezigheid en uitbreidingsmogelijkheden van de Waaslandhaven - Dichtvertakt netwerk van verkeerswegen, spoorassen en belangrijke autosnelwegen - Aanwezigheid van Schelde en Dender (voor binnenvaart) - Twee van de 4 Oost-Vlaamse Bijzondere Economische Knooppunten (BEK) liggen in de regio Waas & Dender	<ul style="list-style-type: none"> - Waas & Dender is een transitregio - Missing links (die gevolgen hebben voor de economische ontwikkeling van de regio) - Interne ontsluiting is op diverse plaatsen suboptimaal - Beperkte bereikbaarheid van bedrijventerreinen met openbaar vervoer - Beperkt aanbod aan nieuwe bedrijventerreinen - Geen of slechts beperkte taakstelling van de BEK's

⁴ Bron: sociaal-economische situatieschets van Oost-Vlaanderen 2016

<ul style="list-style-type: none"> - Sterk KMO-weefsel en netwerk van zelfstandigen, waarbij handels-, industrie-, transport-, bouw- en zorgsector sterk uitgebouwd zijn - Nabijheid en aanwezigheid van (grote) centra voor detailhandel en (sociale) voorzieningen - Ruim en kwalitatief aanbod aan lager en secundair onderwijs en opleidingen voor volwassenen - Relatief hoge werkzaamheidsgraad - Relatief lage werkloosheidsgraad - Aantrekkelijke woon- en leefomgeving met relatief veel groen, bos, water - Zeer gediversifieerd en ruim toeristisch-recreatief aanbod (o.a. cultuur-historisch, recreatie, sport, fiets- en wandelroutes, beschermde monumenten, dorps- en stadsgezichten, ...) 	<ul style="list-style-type: none"> - Een ijzeren voorraad die de verwachte vraag afdekt over een periode van 3 jaar à 5 jaar (Om toekomstige beleidskeuzes op het vlak van economische ontwikkeling beter te onderbouwen, dient de ijzeren voorraad de verwachte vraag van bedrijventerreinen over een langere periode af te dekken.) - Sterkere aanwezigheid van conjunctuurgevoelige economische sectoren (handels-, industrie- en bouwsector) - Detailhandel en (sociale) voorzieningen in dorpskernen staan onder druk - Beperkte aanwezigheid van kennisinstellingen als katalysator voor hoogtechnologische en kennisintensieve ondernemingen - Geen universiteiten, beperkt aanbod hogescholen → risico op braindrain - Lage jobratio/werkgelegenheidsgraad → relatief veel pendel naar de grootsteden Antwerpen, Brussel en Gent - Oververtegenwoordiging van kansengroepen in de werkzoekendenpopulatie - Mismatch op de arbeidsmarkt - Te weinig regionale (economische) identiteit (en visibiliteit) - een onvoldoende duidelijke profilering
<p>Opportunities/kansen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Innovatie in producten, diensten en processen - Aanwezigheid van speerpunt- en groeisectoren: o.a. voeding, logistiek, zorg, creatieve economie, ... → jobcreatie - Groeiend bewustzijn tot gebruik van duurzaam transport alsook de technologische ontwikkelingen op vlak van mobiliteit (o.a. elektrische fietsen, auto's, ...) - Groeiende aandacht en bewustzijn voor duurzaam omgaan met middelen, mensen en milieu 	<p>Bedreigingen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verdwijnen of verplaatsen van klassieke industrie en laaggeschoolde arbeid - Nasleep financieel-economische crisis - Basismobiliteit in gedrang door besparingen in openbaar vervoer - Stijgende congestie met gevolgen voor verkeersveiligheid, leefbaarheid, ... - Ruimte is een schaars goed

<ul style="list-style-type: none"> - De aanwezige arbeidsreserve - Tewerkstellingsgroei in zorg- en dienstensector 	<ul style="list-style-type: none"> - Krappe arbeidsmarkt - Vergrijzing
--	--

De regio Waas & Dender beschikt over heel wat unieke troeven; een centrale ligging in de nabijheid van de grootsteden Antwerpen, Brussel en Gent, een goede ontsluiting met een dichtvertakt (hoofd)wegennet, de Waaslandhaven als belangrijke economische pool, een sterk netwerk van KMO's en zelfstandigen, een hoge werkzaamheidsgraad en een relatief lage werkloosheidsgraad, goed opgeleide medewerkers mede dankzij degelijk beroeps- en technisch onderwijs, een aantrekkelijke woon- en leefomgeving met veel groen, bos en water, ...

Desondanks kent de regio ook een aantal zwakke punten; een suboptimale interne ontsluiting, een aantal missing links, een beperkt aanbod aan nieuwe bedrijventerreinen, een sterkere aanwezigheid van conjunctuurgevoelige sectoren zoals bouw en industrie, de detailhandel in dorps- en stadskernen die onder druk staat, een lage jobratio waardoor er relatief veel pendel is naar de omliggende grootsteden, een grotere vertegenwoordiging van kansengroepen onder de werkzoekenden, een te geringe regionale (economische) identiteit, ...

Het is voor de regio Waas & Dender van belang haar sterktes optimaal aan te wenden en haar zwaktes weg te werken, kansen te benutten en bedreigingen te omzeilen. Door wat al sterk is te verstevigen en door haar troeven handiger uit te spelen, kan de regio Waas & Dender uitgroeien tot een topregio in Vlaanderen.

Bij het bepalen van haar strategische doelstellingen staan het versterken van het regionaal economisch weefsel en de groei van werkgelegenheid/jobcreatie (werken in de eigen regio) voorop. Daarom wenst het samenwerkingsverband prioritair in te zetten op het versterken en stimuleren van een innovatief en duurzaam ondernemerschap en op het creëren van nieuwe en het behoud van bestaande tewerkstelling door meer mensen aan het werk in duurzame en werkbare jobs. Uiteraard dient hierbij ook de nodige aandacht besteed te worden aan het flankerende beleid dat een optimale regionale (socio-)economische ontwikkeling ondersteunt en mede mogelijk maakt: nl. de bereikbaarheid en de goede interne mobiliteit van de regio en het voorzien in een voldoende en adequaat aanbod aan ruimte om te ondernemen. Finaal beoogt het samenwerkingsverband ook, mede door de verschillende acties die zullen uitgewerkt worden, te komen tot een sterkere regionale (economische) identiteit en visibiliteit.

5.3. Prioritaire doelstellingen

5.3.1. Het versterken en stimuleren van een innovatief en duurzaam ondernemerschap

De regio Waas & Dender beschikt over heel wat troeven om bedrijven te vestigen en aan te trekken: een centrale ligging, een goede ontsluiting, de Waaslandhaven, een sterk netwerk van KMO's en zelfstandigen, de aanwezigheid van een aantal innovatieve koplopers en spelers op de internationale markt, ... Deze troeven dienen maximaal uitgespeeld te worden en het investeren in speerpuntsectoren met een duurzaam toekomstpotentieel zoals o.a. voeding, logistiek, (petro)chemie, zorg en bouw kan het economisch weefsel van de regio verder versterken en vernieuwen.

Het economisch weefsel van de regio Waas & Dender bestaat uit een verscheidenheid aan sectoren en subsectoren. De tertiaire sector levert 40,46% van de werkgelegenheid in de regio Waas & Dender. De secundaire en quataire zijn goed voor respectievelijk 26,50% en 30,80% terwijl de primaire sector 2,2% vertegenwoordigt. Deze sectoren zijn goed voor 124 971 arbeidsplaatsen. Daarnaast zijn iets meer dan 30 000 zelfstandigen actief in de regio.

De oprichtingsratio⁵, dit is het aantal opgerichte ondernemingen ten opzichte van het aantal actieve ondernemingen, bedraagt in 2014 6,2 % (Vlaanderen: 6,5%), wat een lichte stijging van 0,1% inhoudt ten opzichte van het voorgaande jaar maar nog altijd beduidend lager (-1,2%) is dan in de periode 2010-2011. De uittredingsratio⁶, die de verhouding weergeeft tussen het aantal verdwenen ondernemingen en het aantal actieve ondernemingen, bedraagt in 2014 6,0 % (Vlaanderen: 5,8%), een stijging met 0,5% ten opzichte van het voorgaande jaar en een stijging van meer dan 1% ten opzichte van de periode 2010-2012. De nettogroei⁷, dat is het aantal opgerichte ondernemingen - verdwenen ondernemingen ten opzichte van het aantal actieve ondernemingen bedraagt in 2014 0,3 % (Vlaanderen: 0,8 %), een daling van 0,4 % ten opzichte van het voorgaande jaar. De nettogroei aan ondernemingen kent in de regio Waas & Dender de laatste jaren een sterk dalende trend: in 2010 en 2011 kon nog een nettogroei opgetekend worden van 2,4%. Er zullen dus extra inspanningen moeten geleverd worden om meer starters te hebben in de regio, waaronder spin-offs die in een 2de fase van hun groei op zoek moeten gaan naar ruimte en personeel buiten de universiteitssteden.

Ondernemerschap wordt gezien als motor van de economie en de welvaart. Ondernemers zijn broodnodig voor economische groei en de creatie van werkgelegenheid. Zij zijn katalysatoren van een groeiende economie. Ondernemers zijn van cruciaal belang voor de socio-economische ontwikkeling van de regio Waas & Dender. Bestaande (gevestigde) bedrijven dienen blijvend ondersteund te worden zodat deze op een duurzame wijze kunnen voortbestaan en zich verankeren in de regio. Groeiende en startende bedrijven creëren werkgelegenheid en zorgen voor economische verjonging en dynamiek.

Om een duurzame economische groei te kunnen waarborgen in de toekomst, is innovatie essentieel. Innovatieve bedrijven initiëren vaak nieuwe ontwikkelingen die essentieel zijn voor de concurrentiepositie van de bedrijven in de regio. Door innovatie kunnen nieuwe markten aangeboord worden, kan de concurrentiekracht van de regionale ondernemingen toenemen en kunnen bijkomende arbeidsplaatsen gegenereerd worden.

Om dit alles te bereiken dient de ondernemerscultuur en het ondernemerschap versterkt te worden en drempels tot ondernemerschap weggewerkt te worden. Door het bundelen van krachten kan de regio Waas & Dender verder ontwikkelen tot een duurzaam ondernemende en dynamische regio met ruimte voor ondernemerschap en innovatie.

Acties

- Het versterken van de lokale economie/detailhandel
- Toerisme als economische hefboom voor de regio - het regionaal (economisch) toerisme verstevigen
- Inzetten op circulaire economie
- Duurzaam en verantwoord omgaan met voedseloverschotten
- Het aantrekken van starters en spin-offs naar de regio

5.3.2. het creëren van nieuwe en het behoud van bestaande tewerkstelling door meer mensen aan het werk in duurzame en werkbare jobs

Een goed draaiende arbeidsmarkt is een kritische succesfactor voor een dynamische, veerkrachtige regio. Wanneer we inzoomen op de arbeidsmarktsituatie in onze regio dan zien we een relatief hoge werkzaamheidsgraad (72,93 % - Vlaanderen: 71,60% - Oost-Vlaanderen: 72,97%) en een relatief lage werkloosheidsgraad (6,81% - Vlaanderen: 7,55 % - Oost-Vlaanderen: 7,33%).

De werkgelegenheidsgraad of jobratio daarentegen, die een indicator is in hoeverre een gemeente, arrondissement, regio erin slaagt om werk te verschaffen, is eerder laag en bedraagt 64 %. Dit

⁵ Bron: Lokale statistieken

⁶ Bron: Lokale statistieken

⁷ Bron: Lokale statistieken

betekent dat er in de regio 64 jobs zijn per 100 actieve inwoners. Een aanzienlijk deel van de bevolking op beroepsactieve leeftijd werkt bijgevolg buiten de regio. Er wordt voornamelijk gependeld naar de grootsteden Antwerpen, Brussel en Gent.

In 2015 waren er gemiddeld 14.770⁸ mensen werkzoekend, een stijging van 0,5% ten opzichte van 2014. Dit in tegenstelling tot Vlaanderen, waar de werkloosheid lichtjes afnam (-0,2%). We zien vooral een sterke toename van de werkzoekenden met een werkloosheidsduur van meer dan 2 jaar (+14,1%), de 50+-ers (+6,7%) en de vrij ingeschreven werkzoekenden (+12,9%).

De werkloosheid in Waas & Dender wordt gekenmerkt door een hoge vertegenwoordiging van specifieke doelgroepen: ruim 7 van de 10 werkzoekenden behoort tot een specifieke doelgroep. 1 op de 4 werkzoekenden is allochtoon (25,1%), ruim 1 op de 5 is jonger dan 25 jaar (22,3%) en meer dan de helft van de werkzoekenden is laaggeschoold (51,5%). 15,9% van de werkzoekenden is ouder dan 55 jaar en 14% is arbeidsgehandicapt.

De arbeidsmarkt in Waas & Dender kampt evenzeer met een aantal andere uitdagingen. Teveel jongeren verlaten de school zonder diploma secundair onderwijs. Een groeiend aantal vacatures geraakt niet of moeilijk ingevuld. Tegelijkertijd is er een grote reserve van werkzoekenden beschikbaar. Meer mensen moeten aan het werk in werkbare jobs. Onze economie wordt kennisintensiever en technologische en wetenschappelijke veranderingen volgen elkaar steeds sneller op. Jobs verdwijnen, nieuwe worden gecreëerd en de inhoud van bestaande jobs veranderen. Competitiviteit en innovatie scherpen de vraag naar specifieke competenties, vaardigheden en attitudes aan. Al deze ontwikkelingen situeren zich bovendien tegenover een demografische evolutie van een verdere vergrijzing en ontgroening.

Meer werk en meer mensen aan het werk zijn cruciale hefboomen voor de socio-economische ontwikkeling van de regio alsook voor het ondervangen van de demografische evoluties. De regio Waas & Dender wenst dan ook in te zetten op het behoud en op de creatie van bijkomende kwaliteitsvolle, werkbare jobs alsook op het verhogen van de werkzaamheidsgraad in het bijzonder van de kansengroepen. Kansengroepen vormen een belangrijk potentieel op de arbeidsmarkt. Hiertoe wenst de regio een doeltreffend werkgelegenheidsbeleid te voeren dat gericht is op een betere afstemming van vraag en aanbod en op het behouden en creëren van bijkomende kwaliteitsvolle jobs. Bijzondere aandacht zal uitgaan naar het verhogen van tewerkstellingsmogelijkheden van specifieke doelgroepen (o.a. jongeren, personen met een arbeidsbeperking, 55+-ers, kortgeschoolden, leefloners, ...) in bij voorkeur de reguliere economie, waar dit niet kan binnen de sociale economie. Daarnaast wil de regio ook werk maken van een flankerend beleid dat gericht is op het wegnemen van drempels die de toegang tot de arbeidsmarkt bemoeilijken zoals mobiliteit, kinderopvang, combinatie gezin-werk, ...

Acties

- Versterkt inzetten op werkplekieren
- Versterken samenwerking met lokale actoren (lokale besturen, bedrijven, organisaties)
- Inzetten op digitale geletterdheid
- Hervorming PWA: van PWA naar 'Wijk-werken'
- Versterkt inzetten op doorstroom van art. 60 en leefloners naar de arbeidsmarkt
- Inzetten op flankerende maatregelen zoals mobiliteit, voldoende en kwalitatief aanbod aan kinderopvang

⁸ Bron: Arvastat

5.3.3. Flankerend beleid: mobiliteit en bereikbaarheid van de regio en voldoende ruimte om te ondernemen

5.3.3.1. Mobiliteit en bereikbaarheid van de regio

Vervoer speelt een cruciale rol in de economie en de samenleving. Alle economische spelers en inwoners zijn sterk afhankelijk van een performant mobiliteitssysteem. Mobiliteit draagt aan de ene kant bij tot economische groei, welvaart en jobcreatie en vormt de hoeksteen van het logistieke netwerk. Het is ook een basisvoorwaarde om aan het maatschappelijk leven te kunnen participeren. Aan de andere kant genereren mobiliteit en de toenemende congestie echter ook negatieve effecten voor het leefmilieu (zoals luchtvervuiling, lichtpollutie), de verkeersveiligheid (aantal ongevallen, ...) en de leefbaarheid (bereikbaarheid, geluidshinder, luchtkwaliteit, ...).

Bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid kunnen niet los van elkaar gezien worden. Wil de regio Waas & Dender werken aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor zowel inwoners als bedrijven, dan is een slimme inplanting van transportinfrastructuur, logistieke centra, bedrijventerreinen en woonkernen van groot belang. De economische activiteitskernen (bedrijventerreinen, Waaslandhaven, ...), de woonkernen en de regionale voorzieningen (ziekenhuizen, scholen, ...) moeten vlot bereikbaar zijn via de verschillende transportmodi.

Globaal gezien is de regio Waas & Dender relatief goed ontsloten en dit voor verschillende vervoersmodi. Zo doorkruisen de autosnelwegen E17 en E34 de regio en ligt de E40 te Wetteren aan de rand van de Denderregio.

Verder lopen ook een aantal nationale wegen door de regio. Belangrijke assen zijn o.a. de N41, de N70 en de N403. De N41 verbindt Sint-Niklaas via Dendermonde met Aalst, de N70 Gent met Antwerpen en de N403 maakt de mobiliteit tussen Sint-Niklaas en Hulst (NL) mogelijk.

Ook voor (goederen)vervoer over het water zijn er een aantal mogelijkheden. De belangrijkste infrastructuur is de Waaslandhaven met de diverse dokken die via de Westerschelde in verbinding staat met Noordzee. De logistieke sector en de Waaslandhaven zijn van significant economisch belang voor de regio Waas & Dender. De Waaslandhaven is in samenhang met de Antwerpse Haven de grootste haven van Vlaanderen en vormt een knooppunt voor mondiale en intra-Europese goederenstromen. Met de Deurganckdoksloop krijgt de Waaslandhaven een tweede, maritieme toegang (naast de Kallosluis) en wordt de toegang tot de dokken op de linker Scheldeoever verzekerd.

Voor vervoer van personen of goederen over het spoor zijn er eveneens verschillende mogelijkheden. Voor personenvervoer is een belangrijke IC-verbinding die tussen Antwerpen en Rijsel, met stopplaatsen in Beveren, Sint-Niklaas en Lokeren. Een andere belangrijke IC-verbinding is die tussen Sint-Niklaas en Poperinge. Via de spoorlijnen 59, 57 en 60 kunnen inwoners en reizigers vanuit Sint-Niklaas, Lokeren of Dendermonde Brussel bereiken.

Naast personen worden ook goederen per spoor vervoerd. Eén van de spoorlijnen in de Waaslandhaven is spoorlijn 10 die aansluit op spoorlijn 59 en zo o.a. goederentransport richting Gent en Antwerpen mogelijk maakt. De Liefkenshoekspoortunnel, die de Waaslandhaven en de Antwerpse haven per trein met elkaar verbindt, maakt goederenvervoer tussen linker- en rechteroever mogelijk.

Voor wie zich met de fiets wil verplaatsen, beschikt de regio Waas & Dender ook over heel wat infrastructuur. De belangrijkste fietsroutenetwerken zijn het Bovenlokaal functioneel fietsroutenetwerk (BFF), de Fietspaden Lange Afstand (LAF) en het functioneel gemeentelijk fietsroutenetwerk.

Niettegenstaande de regio relatief goed ontsloten is voor verschillende vervoersmodi, zijn de bereikbaarheid en de interne mobiliteit niet overal optimaal. Hiervoor zijn blijvende investeringen nodig in fiets, bus- en spoorinfrastructuur, de binnenvaart, de Waaslandhaven en in het wegwerken van missing links.

Permanente aandachtspunten die we doorheen de projectperiode zullen opvolgen zijn o.a.:

- De treinverbindingen Dendermonde-Antwerpen, Sint-Niklaas-Dendermonde-Brussel en Dendermonde-Gent
- Het opvolgen van de verdere uitbouw van het Gewestelijk Expresnet (GEN-netwerk) Brussel (Dendermonde, Lebbeke).
- Waterbustraject Antwerpen - Kruibeke: mogelijkheden nagaan voor verlenging van het traject van de waterbus tot Temse en eventueel ook tot Dendermonde (toeristisch potentieel)
- Het project Linkeroeverpendel
- De bereikbaarheid van bedrijventerreinen met openbaar vervoer
- Het uitbouwen van een regionale op- en overslagkade voor transport van grondstoffen en goederen via het water (De Briel - Baasrode/Dendermonde en Wetteren)
- De mogelijkheid bekijken voor goederenvervoer per trein, bv. De Briel 3-modaal ontsluiten via de oude spoorweglijn
- ...

Acties:

- Het wegwerken van ontbrekende schakels in het wegennet die een goede doorstroming van het verkeer belemmeren. Prioritair wordt geijverd voor de snelle realisatie van:
  - o Doortrekking van de N41 richting Aalst door het aanleggen van een nieuw wegvak van de N41 tussen de N47 te Lebbeke en de N406 te Oudegem (Dendermonde).
  - o Uitvoering van de resultaten van de studie Interwaas 'Mobiliteit over de weg in het Waasland'. De resultaten van deze studie sluiten aan op en versterken en ondersteunen het Masterplan Antwerpen in de ruimere context WAK (Waasland - Antwerpen - Kempen) in het algemeen en de Oosterweelverbinding in het bijzonder.
- Inzetten op duurzame mobiliteit om de economische attractiviteit, de (verkeers)veiligheid en de leefbaarheid te verhogen. Als uitgangspunt hiervoor kan het STOP-principe gehanteerd worden.

Volgende acties worden hierbij onderscheiden:

- Maatregelen om (elektrisch) fietsgebruik te promoten bij de werkgever en de werknemer in het kader van duurzaam woon-werkverkeer alsook bij de burger
- Stimuleren en versnellen van de aanleg en heraanleg van bovenlokale fietspaden
- Het uitbreiden van oplaadpunten voor elektrische fietsen en van fietsvoorzieningen (beveiligde fietsenstalling, ...) (op openbare plaatsen)
- Opmaak van een regionaal openbaar vervoersplan

5.3.3.2. Voldoende ruimte om te ondernemen

Een duurzame versterking van het economisch weefsel veronderstelt eveneens de beschikbaarheid, maar ook de differentiatie en de goede bereikbaarheid van voldoende (industriële) bedrijventerreinen, dienstzones, kantoorparken, toeristische voorzieningen en ruimte voor zones voor kleinhandel en groot- en kleinschalige distributie. Concreet betekent dit dat er, afhankelijk van de economische groei, nood zal zijn aan bijkomende bedrijventerreinen bovenop de huidige afbakeningsplannen van de stedelijke gebieden en gemeentelijke structuurplannen.

Ruimte is een schaars goed waarmee slim en zorgvuldig dient te worden omgesprongen, met de focus op zuinig en omkeerbaar ruimtegebruik. De regio Waas & Dender wil op slimme wijze inzetten op het voorzien van voldoende ruimte voor de vestiging van ondernemingen. Dat kan door de herwaardering van verouderde bedrijventerreinen of sanering van (vervuilde) bedrijventerreinen (brownfields). Daarnaast is er ruimte nodig voor de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen (greenfields), rekening houdend met de huidige gebruikers van de open ruimte. Bij de (her)inrichting van bedrijventerreinen krijgt een efficiënte invulling en maximale verdichting voorrang door o.m. collectieve infrastructuur te voorzien, het promoten van gekoppelde en aaneengesloten bebouwing, het promoten van meerlagig te bouwen (ondergronds, bovengronds),

...
Mede door het ontwikkelen van optimale infrastructurele omgevingsfactoren, de uitbouw van goed uitgeruste bedrijventerreinen en de gunstige geo-economische ligging kan de regio bedrijven aantrekken en kunnen bestaande (gevestigde) ondernemingen uitbreiden.

Het kunnen aanbieden van voldoende bedrijventerreinen en bedrijfsgebouwen met een aangepaste ontsluiting, voldoende parkeerfaciliteiten, bereikbaarheid via openbaar vervoer of fiets is een absolute meerwaarde voor de economische ontwikkeling van de regio. Het is ook een belangrijke pull-factor in het aantrekken van nieuwe investeerders en (internationale) bedrijven naar de regio.

Actie:

De regio wenst te investeren in een voldoende en adequaat aanbod aan bedrijventerreinen. Hierbij gaan we uit van de gegevenheid dat ruimte een schaarse factor is waarmee slim en zorgvuldig dient te worden omgesprongen.

Daartoe zullen volgende deelacties ondernomen worden:

- Implementatie van de bizlocator in de regio (bizlocator is een tool die de vraag naar en het aanbod van ruimte samenbrengt)
- Studie naar behoefte aan bedrijventerreinen – ruimteclaims (waarbij de deelacties 'Het optimaliseren van ruimte op bedrijventerreinen: aanpak leegstand' en 'De sanering van vervuilde of in onbruik geraakte bedrijventerreinen (brownfields) en de herwaardering en heraanpassing van verouderde terreinen' zullen mee opgenomen/geïntegreerd worden)
- Het opvolgen van de ontwikkelingsmogelijkheden van het Bijzonder Economisch Knooppunt (BEK) Zwaarveld (Hamme) en Kluizenmolen (Sint-Gillis-Waas)/het activeren van de taakstelling.
- Het uitrollen van goede praktijken
- Inzetten op interbedrijfsamenwerking en bedrijventerreinmanagement

5.4. Proces

Aan het bepalen van de strategische doelstellingen en de acties is een intensief overleg- en afstemmingstraject aan vooraf gegaan. De vertrekbasis was het goedgekeurde streekpact 2013-2018. Dit streekpact kwam tot stand in nauw overleg met de lokale besturen, de sociale partners en andere regionale organisaties en actoren. Het goedgekeurde streekpact diende om de visie scherp te stellen en een aantal belangrijke uitdagingen voor de regio te duiden. De socio-economische data waren hierbij een belangrijke en ondersteunende informatiebron. De website lokale statistieken, de Sociaal-economische situatieschets van Oost-Vlaanderen 2016 en Arvastat (deelwebsite VDAB) leverden het nodige cijfermateriaal aan.

Vervolgens zijn er, in functie van het bepalen van de prioritaire doelstellingen en acties, heel wat gesprekken gevoerd met diverse stakeholders, o.a. met lokale besturen, sociale partners, intercommunales, VDAB, ... Er waren verschillende (extra) overlegmomenten met de RESOC-leden en meerdere besprekingen op het directiecomité van Interwaas en de Raad van Bestuur van DDS. Er was afstemming en terugkoppeling op het Waas burgemeestersoverleg en het overleg van de

burgemeesters van het arrondissement Dendermonde, ... Deze verschillende overlegmomenten zorgden voor een brede gedragenheid bij de lokale stakeholders voor de prioritaire doelstellingen en de concrete acties en initiatieven.

Streekbeleid is een zeer dynamisch gegeven. Daarom wensen we de streekvisie gedurende de looptijd van het project op regelmatige wijze te actualiseren met alle relevante lokale actoren.

6. Wat zijn de concrete doelstellingen en acties die u vooropstelt met het samenwerkingsverband streekbeleid? Toon aan dat deze gekoppeld zijn aan de hogervermelde sociaaleconomische uitdagingen?

6.1. Prioritaire doelstelling 1: Het versterken en stimuleren van een innovatief en duurzaam ondernemerschap

Acties

6.1.1. Versterken lokale economie/detailhandel

De kleinhandel, horeca en andere commerciële voorzieningen spelen een onmisbare rol in het economisch weefsel van de gemeenten en steden. Zij creëren niet alleen jobs, maar bepalen ook de aantrekkelijkheid van de dorpen, gemeenten en steden.

Het samenwerkingsverband wenst acties te initiëren die de zin om te ondernemen in dorps- of stadskernen stimuleren en aantrekkelijker maken. Hierbij zal ook aandacht uitgaan naar het aantrekken van vrije beroepen en ambachten, het herwaarderen van buurtwinkels, het opwaarderen van winkelstraten en de aanpak van leegstand, de problematiek van de baanwinkels, E-commerce, digitaal ondernemen, virtuele beleving, ...

Concrete (deel)acties zijn:

- Begeleiding bieden aan de lokale besturen bij de opmaak van een detailhandelsplan en de uitwerking van gemeentelijke acties die de detailhandel ten goede komen
- Jaarlijks aanleveren van een feitenfiche detailhandel aan de lokale besturen met daarin een inventarisatie en analyse van de aanbodgegevens (aantal panden en invulling ervan), de koopstromen en de bezoekmotieven. Ook een sterkte-zwakteanalyse is hierin opgemaakt en zijn beleidsaanbevelingen geformuleerd.
- Ter beschikking stellen van data via het winkelbestand Locatus, waarbij gemeenten, voor eigen gebruik en werking, gratis toegang tot hebben
- Inrichten van informatiesessies voor de lokale besturen en het socio-economische middenveld betrokken bij de detailhandel
- Aanreiken van opportuniteiten inzake subsidies zoals daar zijn: het provinciale subsidiereglement ter ondersteuning van de detailhandel voor Oost-Vlaamse stads- en gemeentebesturen en voor Oost-Vlaamse handels- en middenstandsverenigingen
- Het actief participeren van de bij het baanlint N70 betrokken gemeentebesturen in het EFRO-project 'Baanwinkels en gemeenten op één lijn' (2016-2017), uitgewerkt door de provincies Oost-Vlaanderen, Antwerpen en Vlaams-Brabant. Hierbij wordt een evenwicht gezocht tussen de grootschalige baanwinkels en detailhandel in de kernen. Resultaten van de testcases en goede praktijken zullen gedissemineerd worden naar andere lokale besturen binnen de regio.

Trekker: Provincie Oost-Vlaanderen

Partners: Unizo, Voka, lokale besturen, andere partners van het samenwerkingsverband en streekactoren

6.1.2. Toerisme als economische hefboom voor de regio - het regionaal (economisch) toerisme verstevigen

De toeristische sector is een alsmaar belangrijker economische pijler. De bestedingen van de toerist-recreant zorgen voor omzet en tewerkstelling, wat een gunstig effect heeft op de

lokale en regionale economie. Ook draagt de toeristisch-recreatieve attractiviteit bij tot een positieve beeldvorming van de regio en is het een belangrijke troef in het aantrekken van nieuwe inwoners en ondernemingen. Het economisch potentieel van de toeristische sector dient dan ook aangewend te worden als bron voor jobcreatie en als hefboom voor de verdere ontwikkeling van de lokale en regionale economie.

De regio Waas & Dender heeft alle troeven om een succesvolle toeristische regio te zijn; groen, water, pittoreske landschappen en historische steden, fiets- en wandelroutes, een rijk aanbod aan cultuurhistorisch, industrieel en maritiem/nautisch erfgoed, ... Daarenboven kan de centrale ligging van de regio gepromoot worden als uitvalbasis voor het bezoeken van de omliggende (kunst)steden. Toch moeten we vaststellen dat de regio te weinig gekend is als toeristische bestemming.

Het samenwerkingsverband wenst de toeristische kwaliteiten van de regio Waas & Dender nadrukkelijker onder de aandacht te brengen, waarbij niet alleen zal gekeken worden naar de klassieke toeristisch-recreatieve attractiviteit, maar ook op zoek gegaan wordt naar originele formules die toerisme en bedrijfsleven verbinden. In co-creatie met alle belanghebbenden zal een toeristisch aanbod uitgewerkt worden waarbij ook economische troeven aan bod komen, zoals bvb. het ontwikkelen van fiets- of wandelroutes gekoppeld aan een bezoek aan een stokerij of brouwerij, een chocoladefabriek, ...

Concrete (deel)acties

Deze actie kent mogelijk een opstart in de 1ste projectperiode, maar zal verder geconcretiseerd worden in de volgende projectperiodes (2de helft 2017- 1ste helft 2019).

Trekker: Toerisme Oost-Vlaanderen (i.s.m. Toerisme Scheldeland en Toerisme Waasland)
Partners: Partners van het samenwerkingsverband en streekactoren

NB. Voor wat de Denderstreek betreft zoeken we samenwerking met het streekoverleg Zuid-Oost-Vlaanderen en voor het Waasland met het project Havenland.

6.1.3. Inzetten op circulaire economie

Het hergebruik en sluiten van materiaalkringen is op vandaag voor heel wat ondernemingen en sectoren nog een grote uitdaging. Een circulair systeem probeert materialenkringlopen maximaal te sluiten door grondstoffen zo lang mogelijk in de economie te houden. Technologische evoluties maken het steeds interessanter om materialen opnieuw als grondstof in te zetten. Daarnaast wil een nieuwe generatie consumenten steeds meer duurzame producten en diensten. Samen met een toenemende schaarste aan grondstoffen en sterk wijzigende grondstofprijzen maakt dit de circulaire economie tot een steeds interessanter businessmodel. Een circulaire economie houdt zowel voor de regio als op individueel bedrijfsniveau heel wat opportuniteiten in. Een circulaire economie kan extra jobs en welvaart creëren.

Het sluiten van materiaalkringen vraagt gespecialiseerde bedrijven die zowel toegang hebben tot reststromen als tot bedrijven die deze materialen na bewerking opnieuw kunnen gebruiken. Voor een bedrijf biedt circulaire economie heel wat kansen zoals kostenoptimalisatie, het uitsluiten van leveringsrisico's, innovatiepotentieel en nieuwe samenwerkingsmogelijkheden.

Circulaire economie wordt als een motor beschouwd voor groei en innovatie in de regio. Omwille van de huidige technologische evoluties, zijn er veel meer mogelijkheden op vlak van recuperatie en is er een maatschappelijke verschuiving in denken. Er is m.a.w. een markt voor circulaire producten en diensten. Door haar centrale ligging t.o.v. Gent, Brussel

en Antwerpen, beschikt de regio Waas en Dender over extra logistieke troeven om een circulaire economie uit te bouwen.

We willen nagaan wat de probleemstromen van de ondernemingen/organisaties zijn in onze regio en bekijken voor welke afvalstromen er een nuttigere bestemming kan gevonden worden bij voorkeur in de eigen regio. Dit kan ongetwijfeld bijkomende (sociale) tewerkstelling genereren of creëren.

Concrete (deel)acties zijn:

- Inventariseren van probleemstromen en de bestemmingen van uitgaande stromen in kaart zetten
- Organiseren van "vraag- en aanbod markt" in de regio
- Kennis van bepaalde initiatieven/tools binnen de regio verhogen en uitwisselen i.s.m. Febem, OVAM, Coberec, sectorspecifieke kenniscentra, ...
- Kennis van nieuwe business modellen binnen de regio, via Plan C
- Best practices in de regio (bv. DESSO, DS Textiles, VPK) meer bekendmaken door bedrijfsbezoeken en communicatieacties
- Best practices inzake hergebruik bij bedrijven, i.s.m. kringwinkels en ondernemingen uit de sociale economie (<http://www.socialeconomie.be/ondernemingen>), bv. via de firma NNOF - onderzoek gericht op het verminderen van de volumes aan wegwerpproducten in de zorgsector en de implementatie van hergebruik van materialen in de zorgsector
- Regio "branden" als "no waste valley" of recycling regio die de bestaande recyclage-industrie versterkt en nieuwe recyclagebedrijven aantrekt, i.s.m. de Waaslandhaven o.w.v. logistiek.

Trekker: Voka Oost-Vlaanderen

Partners: bedrijven, lokale besturen, Voka Antwerpen-Waasland, DDS, Interwaas, sociale economie ondernemingen, andere partners van het samenwerkingsverband en streekactoren

6.1.4. Duurzaam en verantwoord omgaan met voedseloverschotten

Vanuit het tegengaan van voedselverspilling, het ten volle gebruiken van agrarische producten (inbegrepen de zogenaamd minderwaardige producten), vanuit een korte ketenbenadering, vanuit een logistieke benadering, vanuit elementen van circulaire economie, vanuit armoedebestrijding, vanuit een betrekken van de minder begoede doelgroepen, vanuit een benadering van toeleiding/opleiding naar (vormen van) tewerkstelling, vanuit de sociale economie, vanuit het ondersteunen en professionaliseren van de vrijwilligerswerking in de voedselbedeling teneinde hulpverleners meer tijd en mogelijkheden te bieden voor een benadering met perspectieven op termijn i.h.b. werkgelegenheid, vanuit de samenwerking met de OCMW's en het Regionaal Welzijnsoverleg, wordt in het Waasland een pilootproject opgestart voor de organisatie van een voedseldepot. De kernopdracht is het op een efficiënte manier verzamelen en bedelen van voedsel en andere levensnoodzakelijke producten naar de minst bedeelde groepen in de regio en het tegengaan van voedselverspilling. Hierbij wordt een ruimere benadering van tewerkstelling (inbegrepen sociale economie) en ondernemerschap betracht. In een voedseldepot kan zo de kiem liggen voor nieuwe economievormen.

Doelstelling op korte termijn, is het verder uitwerken en verfijnen van een duurzaam logistiek systeem, om ondersteuning te kunnen bieden aan Wase voedselverdelers bij het detecteren, transporteren, opslaan en distribueren van voedseloverschotten. Dit met het oog op een meer uitgebreide, meer kwalitatieve, meer diverse en gezondere voedselhulp. Hierbij worden bedrijven, werkgevers- en sectororganisaties bewust gemaakt van de problematiek van voedselverspilling en lokale armoede. Bovendien worden zij gestimuleerd tot deelname in de strijd tegen deze knelpunten, inbegrepen het creëren van een groter maatschappelijke draagvlak. Last but not least komt er voor OCMW's en de vzw's extra tijd, geld en mankracht

vrij om zich meer te concentreren op hun werking naar de doelgroepen en om, naast voedselhulp ook andere empowerende initiatieven te organiseren. Zo zijn toeleidingstrajecten van de doelgroepen (het "leren vissen" naast de dagelijkse bedeling van een "vis") belangrijk. Dit vraagt het versterken van de samenwerkingsverbanden met andere (welzijns)organisaties.

Op middenlange termijn kan het creëren van het depot een ruimere betekenis krijgen in de deeleconomie waar delen, geven, ruilen en toeleiden een belangrijke rol spelen. Bovendien kan het leiden naar andere vormen van economische benadering en tewerkstelling (overvloedig professioneel – vrijwilliger).

Het pilootproject wordt opgestart in het Waasland, waarbij een verfijnen van de methodiek, de "lessons learned" en de disseminatie naar de Denderstreek in het bijzonder, er voor kan zorgen dat het initiatief op termijn regiodekking biedt.

Concrete (deel)acties zijn:

- Uittekenen, evalueren en bijsturen van een businessplan: voorbereiden van de doorstart en het bieden van een duurzaam karakter aan een logistieke bovenlokale structuur aan organisaties die voedselhulp organiseren voor kwetsbare gezinnen in het Waasland
- Uitvoeren van een studie logistieke service, met de bedoeling zicht te krijgen op de logistieke noden van OCMW's en vzw's in kader van voedselbedeling alsook op het aanbod van logistieke bedrijven ter ondersteuning van het transport
- Voorbereiden van een logistieke service op maat, waarbij een logistiek basis pakket uitgewerkt wordt voor OCMW's en vzw's en een logistiek pakket op maat voor elke geïnteresseerde OCMW en vzw
- Stimuleren en ondersteunen van overleg, afstemming en samenwerking door samen met en voor vzw's en OCMW lerende netwerken op te zetten, methodieken te helpen ontwikkelen en verfijnen voor het empoweren van kwetsbare gezinnen en samenwerkingsverbanden stimuleren tussen vzw's, OCMW's en andere sociale dienstverleners
- Stimuleren van duurzaamheid/Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen door het sensibiliseren van producenten, distributeurs, land- en tuinbouwbedrijven in kader van voedselverspilling en delen van voedseloverschotten en het bevorderen van samenwerkingsverbanden tussen hulporganisaties, lokale besturen, werkgevers- en sectororganisaties, bedrijven, ondernemers,...
- In kaart brengen van de methodiek, lessons learned en presenteren en dissemineren van de resultaten van de studie naar de subregio Dender alsook het begeleiden en ondersteunen van uitwerking project in subregio Dender

Trekker: Interwaas

Partners: Gemeenten en OCMW's, DDS-Verko, Regionaal Welzijnsoverleg, Den Azalee vzw, Welzijnsschakel De Springplank vzw, De Toevlucht vzw, B-Asiel vzw, VLOS vzw, De Olijf vzw, sociale economiebedrijven, andere partners van het samenwerkingsverband en streekactoren

6.1.5. het aantrekken van starters en spin-offs naar de regio

De regio wenst meer starters en spin-offs aan te trekken en zal hierbij op zoek gaan naar starters en spin-offs en hen de troeven van een investeringsgezinde en ondersteunende regio voorstellen. Deze jonge bedrijfjes hebben, in de groeifase, vaak nood aan technisch geschoold personeel en aan betaalbare ruimte. Vooral dat laatste is moeilijk te vinden in universiteitssteden. De regio, met zijn centrale ligging en sterke KMO-cultuur, is een ideale doorgroeiregio voor deze spin-offs. Om deze troeven te valoriseren zijn aantrekkelijke werkomgevingen nodig waar jonge bedrijven elkaar inspireren en waar zij kunnen

samenwerken met andere ondernemingen en onderzoeksinstellingen. Er zal een platform gecreëerd worden waar grote(re) bedrijven die ruimte vrij hebben en deze ter beschikking stellen van spin-offs en starters die op zoek zijn naar ruimte, elkaar vinden. Bedrijven bieden coaching en ondersteunende diensten zoals ICT, onderhoud, labo's... Spin-offs brengen specifieke hoogtechnologische kennis of innovatieve concepten aan. Deze samenwerking kan leiden tot kruisbestuiving en een win-win betekenen voor beide partijen. We willen dus onze regio aantrekkelijk maken door in te zetten op cohousing (kangoeroeconcept) van start-ups bij bestaande ondernemingen met daaraan gekoppeld coaching door ervaren ondernemers, en door het uitbouwen van een starterscommunity.

Concrete (deel)acties:

- Periodieke inventarisatie van spin-offs bij kennisinstellingen
- Uitwerken concept voor een online-publicatie platform om het aanbod voor cohousing in kaart te brengen
- Inventariseren cohousing locaties
- Uitwerken van een platform en/of een netwerk van ervaren coaches
- Via co-creatietraject met jonge starters troeven van de regio inventariseren
- Piloottprojecten opzetten van cohousing
- Evaluatie en bijsturing
- Opzetten van een community voor start-ups

Trekker: Voka Oost-Vlaanderen

Partners: lokale besturen, Voka Antwerpen-Waasland, DDS, Interwaas, andere partners van het samenwerkingsverband en streekactoren

Doelstellingen van deze acties:

- Lokale en regionale economie bevorderen en versterken
- Verminderen van leegstand – meer zelfstandige activiteit in de dorps- of stadskern
- Aantrekkelijker maken van dorpen, gemeenten en steden → versterken van de regionale (economische) identiteit
- Jobcreatie
- Positieve beeldvorming van de regio → versterken van de regionale (economische) identiteit
- Bijdrage tot duurzaam en innovatief ondernemerschap
- Zorgt voor duurzamere en innovatievere producten, waardoor consumenten geld besparen en hun levenskwaliteit wordt verbeterd

6.2. Prioritaire doelstelling 2: het creëren van nieuwe en het behoud van bestaande tewerkstelling door meer mensen aan het werk in duurzame en werkbare jobs

Acties

6.2.1. Versterkt inzetten op werkplekleren

Werkplekleren is gericht op het aanleren en toepassen van algemene en arbeids- en beroepsgerichte competenties, in een werksituatie die een leeromgeving is. Via werkplekleren krijgen leerlingen en werkzoekenden de mogelijkheid om kennis rechtstreeks op de werkvloer te verwerven waarbij men kan proeven van de reële werkomstandigheden in een bedrijf. Werkplekleren biedt voordelen voor de lerende en het bedrijf. De lerende kan een goed geïnformeerde en gemotiveerde studie- en beroepskeuze maken, krijgt meer voeling met de arbeidsmarkt en verwerft algemene en beroepsgerichte competenties. Tevens

slaat werkplekleren een brug tussen de werkgever en potentiële toekomstige medewerkers en sluit het aan bij reële arbeidsmarktnoden.

Gezien het stijgend belang van werkplekleren in diverse opleidingssituaties willen we hierop versterkt inzetten en zorgen voor een voldoende en kwalitatief aanbod van werkplekken, stageplaatsen, werkvloeren voor diverse vormen van werkplekleren en/of werkervaring. Hierdoor wordt o.a. mee concrete invulling gegeven aan het Vlaamse werkgelegenheidsbeleid op regionaal niveau.

6.2.1.1. In het kader van een betere aansluiting onderwijs- arbeidsmarkt: o.a. duaal leren, stelsels leren en werken, stages in secundair (technisch en beroeps) en hoger onderwijs, ...

Op vlak van arbeidsmarkt en onderwijs hebben we concreet nood aan een onderwijs dat vlot aansluit op de arbeidsmarkt en een onderwijssysteem dat zich steeds meer profileert als een partner in een traject van levenslange, blijvende ontwikkeling van competenties. Op dit moment staan zowel scholen als bedrijven en andere betrokken partijen voor een belangrijke uitdaging met betrekking tot duaal leren. Opnieuw wensen we in de regio een voortrekkersrol op te nemen op dit vlak. Het is hierbij van belang zowel scholen en bedrijven te informeren over de mogelijkheden van een duaal systeem maar hen ook te ondersteunen bij een dergelijke opstart. Het doel is om bedrijven en scholen regionaal bij elkaar te brengen om samen het proces voor te bereiden om van start te gaan met duaal leren. Er wordt een structureel overleg opgezet en samen met de scholen en de bedrijven worden alle facetten van duaal leren uitgewerkt.

Concrete (deel)acties:

- Overzicht maken van goede praktijken in de regio rond werkplekleren en duaal leren
- Organiseren van een infomoment voor scholen en bedrijven in de regio Waas en Dender en bespreken van samenwerking scholen en bedrijven, werkplekleren en duaal leren in de regio (o.a. de mogelijkheden en obstakels,...)
- Verder-geïnteresseerden samenbrengen en bespreken van de mogelijkheden
- Opzetten van een overlegstructuur in de regio bestaande uit scholen, bedrijven en andere geïnteresseerde partijen (bijv. sectororganisatie, VDAB, e.d.): bespreken van samenwerking tussen scholen en bedrijven, werkplekleren en duaal leren, richtingen en knelpunten in de regio, mogelijkheden en obstakels voor het opzetten van een duaal traject,... Dit met het uiteindelijke doel om te komen tot minimum één duaal traject binnen een bepaalde school in samenwerking met verschillende bedrijven.
- Opzetten van minimum één duaal traject binnen een bepaalde school in samenwerking met verschillende bedrijven en het verder opvolgen, bijsturen en evalueren
- Geven van beleidsmatige input
- Presenteren en dissemineren van de resultaten

Trekker: Voka Oost-Vlaanderen

Partners: KTA Dendermonde, VTI Dendermonde, VTI Lokeren, Scheppersinstituut Wetteren, andere onderwijsinstellingen, Voka Antwerpen-Waasland, GTI Beveren, VDAB, sectororganisaties, betrokken partners van het samenwerkingsverband, andere streekactoren

6.2.1.2. In het kader van het opdoen van werkervaring voor werkzoekenden: o.a. nieuw stelsel van tijdelijke werkervaring, art. 60, leefloners, het Wijk-werken, ...

De werkzoekendenpopulatie van de regio Waas & Dender wordt gekenmerkt door een hoge vertegenwoordiging van werkzoekenden met een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt omwille van gebrek aan competenties of weinig (recente) werkervaring. Via werkplekleren

krijgen werkzoekenden de mogelijkheid om rechtstreeks op de werkvloer de nodige kennis en competenties te verwerven, om werkervaring op te doen in functie van doorstroom naar het normaal economisch circuit. Via werkplekleren wordt de afstand tot de arbeidsmarkt overbrugd. Om de diverse systemen van werkplekleren in de praktijk te kunnen waarmaken zal er in een voldoende en kwalitatief aanbod aan werkvloeren moeten voorzien worden.

Concrete (deel)acties:

- Inventariseren van een regionaal aanbod van werkvloeren op WeLP
- Via diverse kanalen en partners o.a. bedrijfscontacten, infomomenten, mailings, ... werkgevers informeren en sensibiliseren om werkvloeren ter beschikking te stellen en dit te registreren op WeLP
- Ook de partners van het samenwerkingsverband, vnl. de lokale besturen motiveren om werkvloeren ter beschikking te stellen
- Blijvend opvoigen en inventariseren van blinde vlekken: in functie hiervan (gerichte) bijkomende initiatieven ondernemen

Trekker: samenwerkingsverband

Partners: VDAB, lokale besturen, sociale partners, derdenorganisaties, andere arbeidsmarktactoren, andere partners van het samenwerkingsverband en streekactoren

6.2.2. Versterken van samenwerking met lokale actoren (lokale besturen, bedrijven, organisaties)

Een goed ontwikkeld netwerk vergroot de mogelijkheden om in te spelen op specifieke behoeften in de regio en maakt het mogelijk op lokaal niveau flexibel te reageren op verschuivingen binnen de regionale arbeidsmarkt. Door de samenwerking tussen de lokale actoren te versterken kan er beter op lokale behoeften ingespeeld worden.

6.2.2.1. Sensibiliseren en informeren van lokale besturen, bedrijven en organisaties omtrent o.a.:

- dienstverlening VDAB
- tewerkstellingsmaatregelen. Hierbij hebben we aandacht voor het op een bevattelijke en overzichtelijke manier verwoorden van informatie over tewerkstellingsmaatregelen, ook naar werkzoekenden toe. Er is een veelheid aan informatie, verspreid via diverse informatiekkanalen en -dragers, waardoor de informatie niet altijd de beoogde doelgroep bereikt. We lijsten op wat er allemaal al bestaat (bv. www.ervaringwerkt.be, ...); waar we aanvullend kunnen zijn en hoe we er kunnen voor zorgen dat de informatie de juiste/beoogde doelgroepen bereikt.
- tewerkstelling van specifieke kansengroepen zoals 55+-ers, medewerkers uit de sociale economie die kunnen doorstromen naar de reguliere economie, ...
- de rekrutering en selectie met aandacht voor bijstellen van vacaturevereisten (bv. taalvereisten, rijbewijs B, ...) en het geven van sollicitatiefeedback. Inspeland op de taalvereisten die gesteld worden bij aanwerving van nieuwe medewerkers wensen we na te gaan of er mogelijkheden zijn om eventueel een collectieve taalopleiding en/of voortraject 'taal' te organiseren op het niveau van een bedrijventerrein om vervolgens hieromtrent kleinschalige proefprojecten te initiëren.
- HR-topics
- meer algemene arbeidsmarktinformatie, ...

Hiertoe kunnen infosessies en netwerkmomenten georganiseerd worden en goede praktijken die inspirerend werken aangereikt worden. Er kan aansluiting gevonden worden bij regionaal georganiseerde initiatieven van diverse partners en actoren en bijkomende informatie ter

beschikking gesteld worden. Mogelijks kan dit via een virtueel platform/sociale media verlopen. De mogelijkheden hiertoe zullen nagegaan worden.

Concrete (deel)acties zijn:

- * Organisatie van infomomenten en/of events of aansluiting vinden bij regionaal georganiseerde initiatieven van diverse partners en actoren
- * Mogelijkheden nagaan voor een taalopleiding of een voortraject taal op niveau van een bedrijventerrein
- * Organisatie van een kleinschalig proefproject + opvolging en evaluatie
- * Mogelijkheden nagaan voor opstart van een virtueel informatieplatform (deellink VDAB, google community, ...)
- * Desgewenst opstart van een virtueel platform + opvolgen en voeden met informatie
- * Inventariseren van wat er allemaal aan informatie over tewerkstellingsmaatregelen beschikbaar is en waar nodig aanvullend werken. Hierbij ook nagaan hoe de informatie de juiste doelgroep(en) kan bereiken. Dit kan in co-creatie met de verschillende doelgroepen.

Trekker: samenwerkingsverband

Partners: VDAB, lokale besturen, sociale partners, derdenorganisaties, andere arbeidsmarktactoren, andere partners van het samenwerkingsverband en streekactoren

6.2.2.2. Het organiseren van jobbeurzen: er zal een regionale jaarplanning opgemaakt worden met een betere spreiding van de jobbeurzen op regionaal niveau tot gevolg. Nog meer dan voorheen zal er gezocht worden naar synergie en partnerschappen (VDAB, lokale besturen, werkgeversorganisaties, ...) in functie van het bereiken van de doelstellingen o.a. invullen van vacatures, realiseren van lokale tewerkstelling (werk in de eigen regio). Op de jobbeurzen zullen ook workshops georganiseerd worden rond specifieke thema's/topics die gericht zijn naar enerzijds de werkzoekenden anderzijds de werkgevers. Tijdens deze workshops zal informatie gedeeld worden, kunnen goede praktijken aangereikt worden, ...

Concrete (deel)acties zijn:

- * Opmaak jaarplanning jobbeurzen waarbij een evenwichtige bovenlokale/regionale spreiding nagestreefd wordt
- * Partnerschappen opzetten/versterken en synergie zoeken om tot efficiëntere en effectievere aanpak/invulling van jobbeurzen te komen in functie van bereiken doelstellingen (naast de jobbeurs zelf ook workshops aanbieden in samenwerking met partners, ...)
- * Opvolging, bijsturing en evaluatie

Trekker: samenwerkingsverband

Partners: VDAB, lokale besturen, sociale partners, derdenorganisaties, andere arbeidsmarktactoren, andere partners van het samenwerkingsverband en streekactoren

6.2.2.3. Streven naar een maximaal aantal relevante samenwerkingsconvenanten tussen de lokale besturen en VDAB. Hiervoor kunnen vanuit het samenwerkingsverband goede praktijken en voorbeelden van andere convenanten ter beschikking gesteld worden en/of bijkomende arbeidsmarkt informatie aangereikt worden, ... Het samenwerkingsverband kan ook een forum bieden voor ervaringsuitwisseling, kennisdeling, ...

Concrete (deel)acties zijn:

- Oplijsten van samenwerkingsconvenanten in de regio
- Goede praktijken en voorbeelden van convenanten van binnen en buiten de regio verzamelen en ter beschikking stellen
- Ter beschikking stellen van relevante lokale en regionale arbeidsmarktinformatie

Trekker: samenwerkingsverband

Partners: VDAB, lokale besturen, sociale partners, derdenorganisaties, andere arbeidsmarktactoren, andere partners van het samenwerkingsverband en streekactoren

6.2.3. Inzetten op digitale geletterdheid

Vanuit de vaststelling dat de toegang tot digitale tools, sociale media, het mobiel internetgebruik, ... stijgt (bij alle leeftijdscategorieën maar het sterkst bij jongeren) maar slechts in beperkte mate aangewend wordt in functie van het werkzoekgedrag, wil de regio hierop versterkt inzetten. Sociale media en digitale kanalen zijn belangrijk in kader van het werkzoekgedrag. Alsmear meer bedrijven maken gebruik van facebook om nieuwe medewerkers te rekruteren. Het is een populair rekruteringskanaal. Er zal in kaart gebracht worden wat VDAB en de andere arbeidsmarktactoren op dit vlak al allemaal doen en wat er nog bijkomend dient ondernomen te worden om de tools te laten bereiken bij de verschillende doelgroepen in functie van hun zelfredzaamheid.

Ook in infosessies naar de secundaire scholen toe, georganiseerd door VDAB en de sociale partners, wordt het belang van sociale media en digitale kanalen in het kader van werkzoekgedrag beklemtoond en wordt gewezen op de noodzaak dit ook op te nemen in de sollicitatietraining aan de leerlingen. De regio wenst hier versterkt op in te zetten en zal de secundaire scholen uit haar werkingsgebied (beroeps, technisch, ASO) informeren, sensibiliseren en aanmoedigen om dit in te bedden in de bestaande initiatieven van sollicitatietraining binnen hun school.

Concrete (deel)acties zijn:

- In kaart brengen van de reeds ondernomen acties en het resultaat ervan
- In overleg met het doelpubliek de verdere strategie/aanpak bepalen om de tools (beter) te laten bereiken
- Bijkomende initiatieven nemen om tools te laten bereiken
- In kaart brengen van scholen die participeren aan de infosessies van VDAB en de sociale partners
- Via diverse kanalen, partners en fora (o.a. LOP's, ROP, ...) scholen informeren over en sensibiliseren om te participeren aan de infosessies van de VDAB en de sociale partners. Desgewenst regionale infosessies organiseren.
- Via diverse kanalen, partners en fora (o.a. LOP's, ROP, ...) scholen overtuigen om sociale media i.k.v. werkzoekgedrag op te nemen in hun sollicitatietraining

Trekker: samenwerkingsverband

Partners: VDAB, lokale besturen, sociale partners, derdenorganisaties, andere arbeidsmarktactoren, andere partners van het samenwerkingsverband en streekactoren

6.2.4. Hervorming PWA: van PWA naar 'Wijk-werken'

Op 4 maart 2016 keurde de Vlaamse regering de conceptnota 'Wijk-werken' goed. Wijk-werk zal een laagdrempelig instrument zijn om onder meer langdurig werkzoekenden, werkzoekenden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt stapsgewijs in een professionele

omgeving competenties bij te brengen. Het wijk-werken moet functioneren als een geleidelijke opstap richting tewerkstelling in het normaal economisch circuit.

Tijdens de periode van het wijk-werk, die in principe maximaal 6 maanden in beslag neemt (1 keer verlengbaar met dezelfde periode na evaluatie door de VDAB), zal de wijkwerker een kleine vergoeding ontvangen bovenop de werkloosheidsuitkering. De gebruiker moet dan weer een vergoeding betalen voor de geleverde prestaties. Wijk-werk mag geen verdringing van taken uit het normaal economisch circuit met zich meebrengen. Om de groep werkzoekenden en de takenlijst af te bakenen, wordt gebruik gemaakt van de PWA-wetgeving, die evenwel op een aantal punten bijgestuurd wordt.

De VDAB krijgt een centrale rol in het nieuwe systeem. Zij zorgen voor de organisatie en de toeleiding van de werkzoekenden in het systeem. Gezien de aard van de activiteiten zullen ze dat in overleg doen met de lokale besturen. Mogelijks is hier ook een taak weggelegd voor het samenwerkingsverband. Het is de bedoeling om Wijk-werk van start te laten gaan op 1 juli 2017.

Acties die kunnen opgenomen worden:

- * Op de juiste momenten de lokale PWA-bestuurders informeren en er overleg mee plegen om de geplande PWA-hervorming op lokaal niveau voor te bereiden.
- * In samenwerking met de VDAB en de lokale besturen uit het samenwerkingsverband een actieve partnerrol opnemen bij de organisatie en uitvoering van het 'Wijk-werken'
- * Na één jaar 'Wijk-werken' een evaluatiemoment organiseren samen met de betrokken partners. Op basis daarvan beleidsadviezen formuleren en voorstellen doen om regionaal bij te sturen indien nodig.

Trekker: samenwerkingsverband

Partners: VDAB, lokale besturen, sociale partners, derdenorganisaties, andere arbeidsmarktactoren, andere partners van het samenwerkingsverband en streekactoren

6.2.5. Versterkt inzetten op doorstroom van art. 60 en leefloners naar de arbeidsmarkt

Het huidige 'doorstroomproject art. 60', waaraan alle OCMW's van de regio Waas & Dender participeren, heeft tot doelstelling OCMW-klanten in een art. 60-tewerkstelling via een individueel traject (verzorgd door een externe partner) te laten doorstromen naar werk. Soms is dit een tewerkstelling in het NEC, of in de sociale economie of in een tijdelijke werkervaringsproject. Maar we zien ook wel vaker dat men, om diverse redenen, doorstroomt naar de werkloosheid, wat uiteraard niet de finale doelstelling is.

We willen daarom het huidige project versterken en hoofdzakelijk focussen op het vinden van aansluiting met (de realiteit van) de arbeidsmarkt, met het normaal economisch circuit. De ultieme doelstelling moet het aanbieden van een naadloos traject naar werk aan leefloners/art. 60 zijn. Hierbij zal ook de link gemaakt worden met het bedrijfsleven door o.a. in te zetten op art. 60-privé: werkgevers zullen worden geïnformeerd over en gesensibiliseerd voor de mogelijkheden van een art. 60-privé, ...

De huidige stuurgroep (die het doorstroomproject art. 60 opvolgt) wensen we om te vormen tot een lerend netwerk, dat meer in de diepte kan werken. Het lerend netwerk kan als klankbord voor arbeidstrajectbegeleiders (OCMW's, VDAB) fungeren, brengt gedeelde knelpunten op tafel, zoekt samen naar bottom-up oplossingen, ... Het lerend netwerk kan eveneens aangewend worden als platform voor kennisdeling, informatieverstoring, ... Tot slot zal het lerend netwerk eveneens bijdragen tot het versterken van de samenwerking tussen VDAB en OCMW's.

Concrete acties:

- De organisatie van een lerend netwerk voor OCMW- en VDAB-trajectbegeleiders aan een frequentie van 4 sessies op jaarbasis.
- Opvolging, bijsturing en evaluatie

Trekker: samenwerkingsverband

Partners: VDAB, OCMW's, ...

6.2.6. Inzetten op flankerende maatregelen zoals mobiliteit, voldoende en kwalitatief aanbod aan kinderopvang

Tal van randfactoren (mobiliteit, kinderopvang, combinatie gezin-arbeid, ...) kunnen een invloed hebben op het welslagen van de werkzoekende in een opleiding en het zoeken van een stage of werk. 'Gaan werken' dient gefaciliteerd te worden door een flankerend beleid, gericht op o.a. het wegnemen van drempels die de intrede in de arbeidsmarkt of de combinatie van gezin en arbeid bemoeilijken.

Daarom zullen we lokale besturen stimuleren om hieromtrent, al dan niet in een samenwerking met andere lokale besturen, initiatieven op te zetten om deze drempels zo goed als mogelijk weg te nemen, zoals bv. het organiseren van fietsopleidingen en nadien de mogelijkheid bieden om een goedkope fiets te kopen, voldoende aanbod kinderopvang door bv. plaatsen in de kinderopvang ter beschikking te houden voor werkzoekenden die op korte termijn in opleiding of aan het werk gaan, ...

Concrete acties:

- Het inventariseren van goede praktijken van binnen en buiten de regio en deze ter beschikking stellen
- Extra aandacht vragen voor de belangrijke randvoorwaarden om de meest kwetsbare werkzoekenden toe te leiden naar werk en lokale besturen stimuleren hiertoe initiatieven te nemen. Wat kinderopvang betreft zal dit opgenomen worden in de commissie of het lerend netwerk kinderopvang
- Organiseren van extra ondersteuning of acties in samenwerking met lokale besturen en andere partners of actoren

Trekker: samenwerkingsverband

Partners: VDAB, lokale besturen, sociale partners, derdenorganisaties, andere arbeidsmarktactoren, andere partners van het samenwerkingsverband en streekactoren

Doelstellingen van deze acties:

- Betere aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt
- Verhogen van kansen op een duurzame tewerkstelling → meer mensen aan het werk
- Invullen van (knelpunt)vacatures → werken in de eigen regio
- Wegwerken van drempels die de toegang tot de arbeidsmarkt bemoeilijken

6.3. Prioritaire doelstelling 3: Flankerend beleid: mobiliteit en bereikbaarheid van de regio en voldoende ruimte om te ondernemen

6.3.1. Mobiliteit en bereikbaarheid van de regio

Permanente aandachtspunten die we doorheen de projectperiode zullen opvolgen zijn o.a.:

- De treinverbindingen Dendermonde-Antwerpen, Sint-Niklaas-Dendermonde-Brussel en Dendermonde-Gent
- Het opvolgen van de verdere uitbouw van het Gewestelijk Expresnet (GEN-netwerk) Brussel (Dendermonde, Lebbeke).
- Waterbustraject Antwerpen-Kruibeke: mogelijkheden nagaan voor verlenging van het traject van de waterbus tot Temse en eventueel ook tot Dendermonde (toeristisch potentieel)
- Het project Linkeroeverpendel
- De bereikbaarheid van bedrijventerreinen met het openbaar vervoer
- Het uitbouwen van een regionale op- en overslagkade voor transport van grondstoffen en goederen via het water (De Briel-Baasrode/Dendermonde en Wetteren)
- De mogelijkheid bekijken voor goederenvervoer per trein, bv. De Briel 3-modaal ontsluiten via de oude spoorweglijn

Acties

6.3.1.1. Het wegwerken van ontbrekende schakels in het wegennet die een goede doorstroming van het verkeer belemmeren.

Hiertoe zullen eerdere studies verder uitgewerkt en geactualiseerd worden en een permanente signaalfunctie naar hogere overheden opgenomen worden, rekening houdend met de huidige gebruikers van de open ruimte.

Prioritair wordt geijverd voor de snelle realisatie van de:

- Doortrekking van de N41 richting Aalst door het aanleggen van een nieuw wegvak van de N41 tussen de N47 te Lebbeke en de N406 te Oudegem (Dendermonde).

Concrete acties:

- Overleg en herbevestigen van de brede consensus in de regio met betrekking tot het principe van de doortrekking en het meest aangewezen tracé
- Consultatie, informatie en overleg van en met de bevoegde overheden: provincie, Vlaams gewest, bevoegde minister(s). Hiertoe zal samen met de streekparlementairen het initiatief genomen worden om met de bevoegde overheden de nodige contacten te leggen rond een consensusvisie met betrekking tot de doortrekking.
- Opvolging van de uitvoering

Trekker actie N41: DDS

Partners: gemeentebestuur van Dendermonde en Lebbeke, sociale partners, burgemeestersoverleg, streekparlementairen, andere partners van het samenwerkingsverband, andere streekactoren

- Uitvoering van de resultaten van de studie Interwaas 'Mobiliteit over de weg in het Waasland'. De resultaten van deze studie sluiten aan op en versterken en ondersteunen het Masterplan Antwerpen in de ruimere context WAK (Waasland – Antwerpen – Kempen) in het algemeen en de Oosterweelverbinding in het bijzonder.

Concrete acties

- Opmaak van een stappenplan
- Actualisatie van de studie 'Mobiliteit in het Waasland'
- Stimuleren samenwerking in de breedste zin van het woord, met zowel regionale partners als beleidsbepalende overheden
- Nazicht van plan MER E17 en bijkomend studiewerk i.f.v. plan MER
- Uittrekken van tracé tand (voorontwerp) voor de ontbrekende 'tand' (N70-E34) uit de dubbele kamstructuur wordt een tracé ontworpen om draagvlak te creëren en de maatregel uitgevoerd te krijgen.
- Opvolging van de kilometerheffing. Een deel van de bestaande studie is gewijd aan heffingen en de invloed hiervan. De onlangs ingevoerde kilometerheffing heeft invloed op het (sluip)verkeer in het Waasland. De effecten hiervan worden onderzocht en indien nodig zal de studie aangepast worden met aanvullende maatregelen.

Trekker: Interwaas

Partners: Gemeenten in het Waasland, provincie Oost-Vlaanderen, Vlaams gewest- AWW en MOW, BAM NV (Antwerpen), sociale partners, andere partners van het samenwerkingsverband en streekactoren

6.3.1.2. Inzetten op duurzame mobiliteit om de economische attractiviteit, de (verkeers)veiligheid en de leefbaarheid te verhogen. Als uitgangspunt hiervoor kan het STOP-principe gehanteerd worden.

Volgende acties worden hierbij onderscheiden:

- Maatregelen om (elektrisch) fietsgebruik te promoten bij de werkgever en werknemer in het kader van duurzaam woon-werkverkeer alsook bij de burger. Uit studies blijkt immers dat zowat tachtig procent van de werknemers binnen de tien kilometer van het werk of dichtbij een station woont. De fiets is daarom vaak een perfect alternatief. Naast het promoten van het fietsen worden samenwerkingsmogelijkheden met andere bedrijven afgetoetst (op niveau van een bedrijventerrein, met fietsproducenten uit de regio, ...). Ook zal nagegaan worden of er opportuniteiten zijn voor sociale tewerkstelling (bvb. fietsonderhoud- en herstellingen, ...)
- Stimuleren en versnellen van de aanleg en heraanleg van bovenlokale fietspaden
- Het uitbreiden van oplaadpunten voor elektrische fietsen en van fietsvoorzieningen (beveiligde fietsenstalling, ...) (op openbare plaatsen)

Concrete (deel)acties:

Deze actie kent mogelijk een opstart in de 1ste projectperiode, maar zal verder geconcretiseerd worden in de volgende projectperiodes (2de helft 2017- 1ste helft 2019).

Trekker: Provincie Oost-Vlaanderen

Partners: partners van het samenwerkingsverband en streekactoren

- Opmaak van een regionaal openbaar vervoersplan: Verkeer en vervoer houden niet op bij de grenzen van een gemeente of regio. Een vlot openbaar vervoer is belangrijk voor de economie. Vanuit de regio kunnen geen buslijnen of treinen worden geëxploiteerd, maar door gedegen studiewerk is het wel mogelijk om oplossingen aan te reiken naar de

hogere besturen (NMBS, De Lijn, Connexion, ...) zeker wanneer die oplossingen worden gedragen door de regio.

In 2014 had een regio-evaluatie van De Lijn plaats voor de ruime regio "Waasland" (= ongeveer driekwart van de regio Waas en Dender). Eind 2014 ging het nieuwe vervoersplan van de NMBS van start. Beide plannen worden opnieuw geëvalueerd eind 2018. Daarbij wordt ook opnieuw gekeken naar de indeling en opzet van de vervoersregio's. Het doel is om een regiogedragen voorstel aan te brengen als aanzet naar de evaluatie van de beide organisaties en naar de opzet van het nieuwe plan alsmede om zover mogelijk te participeren binnen de nieuwe vervoersregio. Daarbij dient aandacht te zijn voor het aantakken op plannen van aanpalende gemeenten of regio's, inbegrepen grensoverschrijdend openbaar vervoer.

Concrete (deel)acties:

- Opmaak van een stappenplan naar de realisatie van een globale benadering openbaar vervoer en verder definiëren van het studiewerk en de randvoorwaarden
- Nagaan van de huidige vervoersschema's (inventaris, evaluatie, knelpunten, kansen en mogelijkheden)
- Nagaan van de mogelijkheden voor de gemeenten uit de regio Waas & Dender die buiten de vervoersregio "Waasland" gelegen zijn - aantakking naar andere vervoersregio's.
- Studiewerk naar geïntegreerde aanpak en verbeterde afstemming binnen de budgettaire mogelijkheden van de vervoersorganisaties
- Stimuleren van en lobbywerk naar de hogere overheden:
  - De Lijn: evaluatie 2017 - 2018
  - NMBS: evaluatie 2017 - 2018 met bijzondere aandacht voor de hoofdverbindingen (Gent, Antwerpen, Brussel vanuit Dendermonde en Sint-Niklaas)
  - Vlaams gewest: vervoersregio afstemmen op streekbenadering
- Uitwerken, presenteren en dissemineren van de resultaten van de studie
- Bijzondere elementen uitwerken, zoals waterbus (samenwerking havenbedrijf Antwerpen), veerdiensten, gewestelijk expressnet Brussel, ...

Trekker: Interwaas

Partners: lokale besturen, sociale partners, DDS, AWV, De Lijn, NMBS, Provincie, EGTS Linieland Waas en Hulst, andere partners van het samenwerkingsverband en streekactoren

Doelstellingen van deze acties:

- Een betere ontsluiting en bereikbaarheid van de regio
- Een betere interne mobiliteit
- Een bijdrage aan economische groei, welvaart en jobcreatie
- Het verhogen van (verkeers)veiligheid en leefbaarheid

6.3.2. Voldoende ruimte om te ondernemen

Actie

De regio wenst te investeren in een voldoende en adequaat aanbod aan bedrijventerreinen. Hierbij gaan we uit van de gegevenheid dat ruimte een schaarse factor is waarmee slim en zorgvuldig dient te worden omgesprongen.

Daartoe zullen volgende deelacties ondernomen worden:

- Implementatie van de bizlocator in de regio (bizlocator is een tool die de vraag naar en het aanbod van ruimte samenbrengt)

Concrete (deel)acties zijn:

- Inventarisatie van de aard van de vraag naar ruimte via overleg met de meest gereede partners: individuele bedrijfsleiders, businessclubs, werkgeversorganisaties, ambtenaren en schepenen bevoegd voor lokale economie
  - Opmaak van een fiche met de meest aangewezen filters, randvoorwaarden i.v.m. de gewenste ruimte om te ondernemen
  - Informatiemomenten voor aanbieders, andere dan de publieke (immo, curatoren, ...)
  - Overleg met Agentschap Innovatie en Ondernemen
  - Implementatie bizlocator
- Studie naar behoefte aan bedrijventerreinen – ruimteclaims (waarbij de deelacties 'Het optimaliseren van ruimte op bedrijventerreinen: aanpak leegstand' en 'De sanering van vervuilde of in onbruik geraakte bedrijventerreinen (brownfields) en de herwaardering en heraanpassing van verouderde terreinen' zullen mee opgenomen en geïntegreerd worden).

Concrete (deel)acties:

- Voorbereiding en omschrijving van de studie
  - Aanbesteding studie (m.i.v. presentatie)
  - Opvolging en begeleiding studie
  - In kaart brengen van de methodiek naar andere regio's, lessons learned.
  - Presenteren en dissemineren van de resultaten van de studie naar de subregio's Waas en Dender; lobbywerk naar realisatie van de resultaten van de studie. (opname in structuurplannen en RUP's)
- Het opvolgen van de ontwikkelingsmogelijkheden van het Bijzonder Economisch Knooppunt (BEK) Zwaarveld (Hamme) en Kluizenmolen (Sint-Gillis-Waas)/het activeren van de taakstelling. Daar de 65 ha, voorzien voor de 4 Oost-Vlaamse BEK's ontoereikend is, wordt gevraagd de gewestelijke reserve aan te snijden om de provinciale taakstelling van de BEK's te kunnen realiseren. Voor het BEK Sint-Gillis-Waas is het snel uitklaren van de ontsluiting naar het hogere wegennet noodzakelijk om het proces te deblokken. Het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV) negeert immers de beslissingen van de Vlaamse regering tot realisatie van een BEK door op dit punt dwars te liggen. Er wordt vanuit AWV Oost-Vlaanderen een coöperatieve samenwerking verwacht met de Provincie en Interwaas die voor het PRUP en de realisatie instaan.
  - Het uitrollen van goede praktijken: De tijd dat alle functies uiteen werden gelegd en in daarvoor bestemde gebieden werden gealloceerd is voorbij. Door de wijze waarop vandaag productie gebeurt en door het minder of zelfs helemaal niet langer milieuvriendelijk zijn van veel bedrijven is een verweving van functies aan de orde, waarbij enerzijds heel wat bedrijfsactiviteiten buiten bedrijventerreinen een plaats kunnen vinden en anderzijds de bedrijventerreinen op een andere en meer polyvalente wijze kunnen worden ingevuld. Dit wordt uitgewerkt in het SPAZIO project (Voka Oost-Vlaanderen) en in het onderzoeksproject Industriepark Noord in Sint-Niklaas. Deze en andere toekomstige projecten van functieverweving worden opgevolgd, uitgewerkt en mee ondersteund.

Concrete (deel)acties:

- Contacteren van de gemeentebesturen en ambtenaren ruimtelijke ordening voor de voorstelling van het draaiboek Spazio
- Analyse van de mogelijke woon-werkgebieden binnen de verschillende gemeenten
- Begeleiding van de gemeenten die een woon-werkgebied (multifunctionele zone) willen ontwikkelen

Trekkers: Interwaas, DDS en Voka Oost-Vlaanderen (voor actie uitrollen best practices)

Partners: lokale besturen, sociale partners, POM, VLAO, Agentschap Innovatie en Ondernemen, immokantoren, andere partners van het samenwerkingsverband en streekactoren

- Inzetten op interbedrijfssamenwerking en bedrijventerreinmanagement (BTM): naast samenwerkingsmogelijkheden in het kader van duurzaam beheer van bedrijventerreinen zoals collectieve afvalomhaling, CO2-neutraal elektriciteitsverbruik, voorzien van fietsinfrastructuur, stimuleren van carpooling, duurzaam woon-werkverkeer, gezamenlijke jobbeurs, groepsaankopen, groenaanleg, collectieve afvalwaterzuivering, ... wensen we ook in te zetten op kennisdeling en samenwerking in functie van verbetering en vernieuwing en ontwerp van producten, processen, bedrijfsmanagement en -organisatie, personeelsbeleid, ... We continueren en versterken de huidige werking op de verschillende bedrijventerreinen en werken, in functie van de noodwendigheid, de blinde vlekken weg.

Concrete (deel)acties zijn:

- Opmaken van een overzicht m.b.t. het BTM-potentieel in de regio Waas & Dender
- Het afstemmen van visies en het creëren van partnerschappen tussen de lokale stakeholders voor BTM
- Opmaak van BTM-plannen (afgestemde acties op het terrein, en bijhorend budget- en financieringsplan) voor minstens drie voorbeeldterreinen in het werkingsgebied
- Begeleiding van de uitvoering van BTM-plannen voor minstens drie voorbeeldterreinen in het werkingsgebied

Trekker: POM Oost-Vlaanderen

Partners: lokale besturen, Provincie Oost-Vlaanderen, Bedrijvenverenigingen in het werkingsgebied, VOKA, Unizo, DDS, Interwaas, andere partners van het samenwerkingsverband en streekactoren

Doelstellingen van deze acties:

- Voorzien in een voldoende en adequaat aanbod aan bedrijfsruimte, waarbij we uitgaan van een slim en zorgvuldig omgaan met ruimte
- Bijdragen aan de economische ontwikkeling van de regio
- Meebepalen van de regionale economische attractiviteit van de regio

7. Wat is het plan van aanpak van het samenwerkingsverband om te komen tot een gedragen en actiegericht streekbeleid?

Voorbereiding

Van bij aanvang, zodra de conceptnota 'Naar een versterkt streekbeleid en een (boven)lokaal werkgelegenheidsbeleid' voorhanden was, kwam de hervorming van het streekbeleid uitvoerig aan bod op de vergaderingen van het RESOC en de SERR. Een plan van aanpak werd uitgewerkt om het 'vernieuwde' streekbeleid in de regio Waas & Dender vorm te geven. In eerste instantie werden een aantal stakeholders (intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, lokale besturen, sociale partners, ...) informeel bevraagd omtrent hun visie en rol in het vernieuwde streekbeleid alsook over mogelijke concrete uitdagingen en noden in het streekbeleid en (boven)lokaal werkgelegenheidsbeleid van de regio Waas & Dender. Deze gesprekken resulteerden in een uitgebreide lijst van mogelijke doelstellingen en acties.

Vervolgens zijn er, in functie van het bepalen en verder verfijnen van de prioritaire doelstellingen en acties, nog heel wat gesprekken gevoerd met diverse stakeholders, waren er verschillende (extra) overlegmomenten met de RESOC-leden en meerdere besprekingen op het directiecomité van Interwaas en de Raad van Bestuur van DDS, was er afstemming en terugkoppeling op het Waas burgemeestersoverleg en het overleg van de burgemeesters van het arrondissement Dendermonde, ... Deze verschillende overlegmomenten zorgden voor een brede gedragenheid bij de lokale stakeholders voor de prioritaire doelstellingen en de concrete acties en initiatieven.

Uitvoering

Het is de bedoeling om een actiegericht streekbeleid uit te bouwen. Daarom werd bij de omschrijving van de acties, ook altijd een trekker aangewezen die over de nodige kennis, expertise, ervaring, ... beschikt om de actie - in een partnerschap - te realiseren. Er zullen hetzij op het niveau van de prioritaire doelstelling hetzij op het niveau van de actie of deelactie werkgroepen opstarten, die instaan voor de concrete uitwerking, opvolging en uitvoering van de acties. De werkgroepen zullen samengesteld zijn uit geïnteresseerde partners van het samenwerkingsverband en andere (relevante) partners en streekactoren, die noodzakelijk of wenselijk zijn voor het (mede)uitvoeren van de acties of die nieuwe of vernieuwende inzichten kunnen aanbrengen aangaande de thematiek/problematiek. Voor elke actie zal een stakeholdersanalyse gemaakt worden om na te gaan welke streekactoren dienen betrokken te worden in de conceptuele fase, de voorbereidende en uitvoerende fase of doorheen het volledige traject.

Elke werkgroep maakt bij de opstart een planning op, bepaalt de vergaderfrequentie, doet een stakeholdersanalyse, stelt ook een aantal indicatoren voorop in functie van meetbare resultaten, van resultaatgerichtheid. Uiteraard is het ook de bedoeling om met de verschillende partners de inhoudelijke uitwerking van de actie(s) te bespreken en in gezamenlijk overleg te fine tunen om tot concrete uitvoering te komen. Vanuit de coördinatie van het samenwerkingsverband zullen de verschillende werkgroepen opgevolgd worden, zodat - waar nodig - linken met andere acties kunnen gelegd worden en afstemming, wisselwerking en samenwerking met andere werkgroepen mogelijk is.

Door de acties concreet te formuleren en ze in een partnerschap met o.a. de lokale besturen, intercommunales, sociale partners, provincie, andere streekactoren, ... uit te werken en uit te voeren, zullen ook de betrokkenheid en het engagement van de verschillende partners versterkt worden, het draagvlak vergroot.

Opvolging en monitoring

De overlegstructuur m.n. de algemene vergadering en het dagelijks bestuur zullen instaan voor de opvolging en monitoring van de acties, het bewaken van de voortgang en het evalueren van het project, en waar nodig, het bijsturen. Door terugkoppeling vanuit de werkgroepen worden de partners en/of leden geïnformeerd en zo ook betrokken bij de uitvoering van het streekbeleid.

Communicatie doorheen het projectverloop

Niet onbelangrijk in deze is, willen we de regionale (politieke) gedragenheid vergroten en versterken, dan zal er zeker voldoende aandacht moeten besteed worden aan communicatie en informatieverstrekking over de voortgang en de uitvoering van de acties en/of het project, niet alleen naar de leden van de overlegstructuur maar ook naar het bredere, ruimere netwerk van stakeholders en dit via diverse kanalen, zijnde website, mailings, terugkoppeling op (interne) vergaderingen van de partners van het samenwerkingsverband, andere fora, ... Daarnaast moeten we ook in dialoog treden (het mag dus geen eenrichtingscommunicatie worden) met de verschillende stakeholders zodanig dat een dynamiek gecreëerd wordt en de betrokkenheid bij het streekbeleid versterkt of vergroot wordt.

8. Welke innovatieve ontwikkelprocessen hanteert u om een nieuwe dynamiek te kunnen geven aan het opzetten van het streekbeleid. Hoe zal u deze processen benutten om het streekbeleid te versterken?

Het samenwerkingsverband Waas & Dender heeft een aantal uitdagingen voor de regio Waas & Dender gedefinieerd, die vertaald zijn in prioritaire doelstellingen en concrete acties. Bij de uitwerking en uitvoering hiervan zal het cruciaal zijn om een brede gedragenheid te realiseren bij alle actoren; de lokale en bovenlokale beleidsmakers, ambtenaren, sociale partners, het bedrijfsleven, organisaties uit het ruime middenveld, het verenigingsleven, de burger, de gebruiker, ...

Om die brede gedragenheid te realiseren en de betrokkenheid van alle stakeholders te vergroten, zullen we verschillende methodieken en/of tools aanwenden zoals:

- Stakeholdersmanagement

- Op het niveau van de actie: bij elke actie zullen we een stakeholdersanalyse opmaken om een zicht te krijgen op de verschillende belanghebbenden bij de actie. 'Belanghebbende' dient ruim geïnterpreteerd te worden als zijnde 'iemand die een belang heeft in de actie'. Dit betekent dat, naast de partners van het samenwerkingsverband en de meest relevante (of evidente) streekactoren, ook andere stakeholders zullen of kunnen betrokken worden zoals organisaties uit het ruimere middenveld, verenigingen van burgers, actoren die nieuwe of vernieuwende inzichten kunnen aanbrengen, gebruikers, ... Het zal belangrijk zijn om gedurende het volledige traject (van conceptuele fase naar de uitvoering of implementatie van de actie) de relatie met de stakeholders op te bouwen en te onderhouden. Communicatie en participatie spelen hierbij een cruciale rol.
- Op het niveau van het samenwerkingsverband: ook hier dient een stakeholdersanalyse opgemaakt te worden van alle mogelijke 'belanghebbenden'. Belangrijk hierbij is om na te gaan wat hun belangen zijn en hoe deze zich verhouden t.a.v. de belangen van de organisatie. We zullen met de verschillende stakeholders de relatie (verder) opbouwen en onderhouden. Hierbij zijn communicatie en participatie van groot belang. We moeten dus voldoende aandacht besteden aan communicatie en informatieverstrekking over de voortgang en de uitvoering van de acties en/of het project, niet alleen naar de leden van de overlegstructuur maar ook naar het bredere, ruimere netwerk van stakeholders en dit via diverse kanalen, zijnde website, mailings, terugkoppeling op (interne) vergaderingen van de partners van het samenwerkingsverband, andere fora, ... Daarnaast moeten we ook in dialoog treden (het mag dus geen eenrichtingscommunicatie worden) met de verschillende stakeholders zodanig dat een dynamiek gecreëerd wordt en de betrokkenheid bij het streekbeleid versterkt of vergroot wordt.

- co-creatie: dit is een vorm van samenwerking, waarbij alle deelnemers invloed hebben op het proces en het resultaat van dit proces, zoals een plan, advies of product. Kenmerken van co-creatie zijn dialoog, 'common ground', enthousiasme, daadkracht en focus op resultaat. Succesvolle co-creatie veronderstelt gelijkwaardigheid van de deelnemers, openheid en vertrouwen en het vereist integriteit van deelnemers. Co-creatie is goed bruikbaar voor het oplossen van complexe vraagstukken en het realiseren van veranderingen.

Deze methodiek zullen we aanwenden bij de actie 'het regionaal (economisch) toerisme verstevigen' waarbij onder meer 'in co-creatie met alle belanghebbenden een toeristisch aanbod uitgewerkt zal worden waarbij ook economische troeven aan bod komen, zoals bv. het

ontwikkelen van fiets- of wandelroutes gekoppeld aan een bezoek aan een stokerij of brouwerij, een chocoladefabriek, ...'

Ook bij de actie 'het aantrekken van starters en spin-offs naar de regio' zullen via een co-creatietraject met jonge starters de troeven van de regio geïnventariseerd worden.

Ook onder prioritaire doelstelling 2 zijn een aantal acties opgenomen die in co-creatie met verschillende doelgroepen (o.a. werkzoekenden, ...) zullen uitgewerkt worden.

- Service design: dit is een methode om de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren. Deze verbeteringen richten zich zowel naar de burgers als naar de medewerkers van de eigen organisatie. Elke organisatie die diensten verleent, denkt op een bepaald ogenblik na over het verbeteren van haar dienstverlening. Nieuw is wel dat deze innovatie vanuit een mensgericht designdenken wordt aangepakt. Deze methode vertrekt vanuit de noden en wensen van de gebruikers en samen met hen en met andere belanghebbenden wordt er naar oplossingen gezocht.

Ook deze methodiek kunnen we bij verschillende acties aanwenden o.a. bij de prioritaire doelstelling 2, actie 'inzetten op digitale geletterdheid' waarbij we via co-creatie ofwel via service design kunnen komen tot een beter bereik van de sociale media en digitale tools in kader van werkzoekgedrag bij de verschillende doelgroepen.

- Open innovatie: hierbij worden nieuwe diensten, producten of productietechnieken ontwikkeld samen met bedrijven uit andere sectoren met als finaal resultaat een nieuw product, dienst, productietechniek. Het is innoveren door kennis binnen te halen uit andere sectoren, door technische kennis samen te leggen om iets nieuws op te bouwen.
- Clusterwerking: clusters versterken en transformeren bestaande waardeketens of bouwen nieuwe waardeketens uit door in te spelen op nieuwe opportuniteiten. Dergelijke opportuniteiten ontstaan typisch door het combineren van bestaande economische activiteiten of door het zoeken naar oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Clusters vormen aldus een ecosysteem, waarbinnen 'opkomende industrieën' en nieuwe slimme specialisaties kunnen ontkiemen en groeien. Essentieel hierbij is het stimuleren van de interactie en de kruisbestuiving tussen de spelers binnen de waardeketen en het promoten van sector- en clusteroverschrijdende activiteiten.

In de actie 'circulaire economie' staat clusterwerking centraal.

Aan de hand van verschillende innovatieve processen wenst het samenwerkingsverband Waas & Dender een nieuwe dynamiek op gang te brengen bij het opzetten van het streekbeleid, wensen we een bottom-up verhaal te creëren waarbij alle streekactoren en stakeholders zich mede-eigenaar kunnen voelen van het streekbeleid.

9. Schets welke de relevante (lokale) stakeholders en actoren zijn. Geef aan wie in het samenwerkingsverband wordt betrokken bij de voorbereiding en uitvoering van het streekbeleid en op welk wijze (proces) u de partners hebt betrokken? Duid welke stappen u hiertoe heeft gezet? Geef aan welke relevante beleidsactoren, stakeholders en overheden van belang zijn voor de realisatie van de prioritaire doelstellingen van het samenwerkingsverband en hoe u deze wil betrekken tijdens de uitvoering?

Het samenwerkingsverband omvat de 19 lokale besturen, zijnde Berlare – Beveren – Buggenhout – Dendermonde – Hamme – Kruibeke – Laarne – Lebbeke – Lokeren – Moerbeke – Sint-Gillis-Waas – Sint-Niklaas – Stekene – Temse – Waasmunster – Wetteren – Wichelen – Zele – Zwiendrecht. Tevens zijn de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden DDS en Interwaas, de sociale partners, de provincie Oost-Vlaanderen en VDAB partners in het samenwerkingsverband.

Voorbereiding streekbeleid

Aan het omschrijven van het partnerschap, het bepalen van de strategische doelstellingen en de acties is een intensief overleg- en afstemmingstraject aan vooraf gegaan. Alle bovengenoemde partners van het samenwerkingsverband werden betrokken bij de voorbereiding van het streekbeleid. Er zijn heel wat gesprekken gevoerd met diverse stakeholders, o.a. met lokale besturen, sociale partners, intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, VDAB, ... Er waren verschillende (extra) overlegmomenten met de RESOC-leden en meerdere besprekingen op het directiecomité van Interwaas en de Raad van Bestuur van DDS. Er was afstemming en terugkoppeling op het Waas burgemeestersoverleg en het overleg van de burgemeesters van het arrondissement Dendermonde, ... Deze verschillende overlegmomenten zorgden voor een brede gedragenheid bij de lokale stakeholders voor de prioritaire doelstellingen en de concrete acties en initiatieven.

Data overlegmomenten:

- 24/08/15: dagelijks bestuur RESOC en SERR – bespreking conceptnota 'Naar een versterkt streekbeleid en een (boven)lokaal werkgelegenheidsbeleid'.
- 19/10/15: dagelijks bestuur RESOC en SERR – bespreking conceptnota 'Naar een versterkt streekbeleid en een (boven)lokaal werkgelegenheidsbeleid' – plan van aanpak
- 14/12/15: dagelijks bestuur RESOC - bespreking conceptnota 'Naar een versterkt streekbeleid en een (boven)lokaal werkgelegenheidsbeleid': terugkoppeling informele bevraging stakeholders
- Informele bevraging stakeholders:
  - o 21/10/2015: Interwaas
  - o 09/11/2015: DDS
  - o 23/11/2015: ACV
  - o 24/11/2015: ACLVB
  - o 26/11/2015: VDAB Oost-Vlaanderen (+ regio Sint-Niklaas Dendermonde)
  - o 27/11/2015: Unizo
  - o 03/12/2015: Boerenbond
  - o 03/12/2015: Voka Waasland
  - o 09/12/2015: Voka Oost-Vlaanderen (+ regio Dendermonde)
  - o 16/12/2015: Stad Sint-Niklaas
  - o 14/01/2016: Stad Dendermonde
  - o 14/01/2016: ABVV

- o 22/01/2016: Waas OCMW-overleg
- o 10/03/2016: Sint-Niklaas – Dendermonde – Beveren – Lokeren
- 29/01/2016: plenaire vergadering RESOC en SERR – bespreking conceptnota 'Naar een versterkt streekbeleid en een (boven)lokaal werkgelegenheidsbeleid' en ESF-projectoproep 'versterkt streekbeleid'
- 02/02/2016: overleg met DDS en Interwaas – afstemming partnerschap – bepalen prioritaire doelstellingen en acties
- 15/02/2016: overleg met Interwaas – afstemming partnerschap – bepalen prioritaire doelstellingen en acties
- 22/02/2016: overleg met DDS – afstemming partnerschap – bepalen prioritaire doelstellingen en acties
- 08/03/2016: extra RESOC-dagelijks bestuur – afstemming partnerschap – bepalen prioritaire doelstellingen en acties
- 09/03/2016: overleg met DDS en Interwaas, provincie Oost-Vlaanderen – bepalen prioritaire doelstellingen en acties + concrete invulling (wie neemt of kan de trekkersrol opnemen)
- 22/03/2016: extra RESOC-dagelijks bestuur – bepalen prioritaire doelstellingen en acties + concrete invulling en aanwijzen trekker
- 25/03/2016: plenaire vergadering RESOC – bespreking prioritaire doelstellingen en acties + concrete invulling
- 30/03/2016: schrijven aan de lokale besturen m.b.t. engagement/participatie aan samenwerkingsverband Waas & Dender
- 04/04/2016: overleg VDAB en sociale partners (in kader van opmaak acties prioritaire doelstelling 2 – 'werkgelegenheid')
- 11/04/2016: extra RESOC-dagelijks bestuur i.s.m. Interwaas en DDS – verdere bespreking prioritaire doelstellingen en verfijning acties (concrete invulling – aanwijzen trekker, eventuele partners)
- 15/04/2016: extra RESOC-plenaire vergadering – bespreking en goedkeuring voorstel prioritaire doelstellingen en acties (concrete invulling – aanwijzen trekker, eventuele partners)
- 18/04/2016: mailing aan colleges van burgemeester en schepenen met projectvoorstel (prioritaire doelstellingen en acties)
- 21/04/2016: extra RESOC-dagelijks bestuur i.s.m. de trekkers van de acties – finaliseren projectaanvraag
- 27/04/2016: extra RESOC-dagelijks bestuur i.s.m. de trekkers van de acties – finaliseren projectaanvraag
- Besprekingen op Directiecomité Interwaas: 21/10/2015 – 13/01/2016 – 03/02/2016 – 02/03/2016 – 23/03/2016 – 13/04/2016 – 27/04/2016
- Besprekingen op RvB DDS: 18/02/2016 – 17/03/2016 – 14/04/2016
- Burgemeestersoverleg Waas: 03/02/2016 – 03/03/2016
- Burgemeestersoverleg Dendermonde: 22/03/2016

Uitvoering van het streekbeleid

Ook bij de uitvoering van het streekbeleid zullen alle partners van het samenwerkingsverband betrokken worden, enerzijds door de overlegstructuur (algemene vergadering – dagelijks bestuur – werkgroepen) die zal opgezet worden, anderzijds door het opnemen van een concreet engagement hetzij als trekker van een actie hetzij als partner bij de uitwerking en uitvoering van de acties.

Via de op te zetten overlegstructuur m.n. de algemene vergadering, het dagelijks bestuur en de verschillende werkgroepen, zullen alle partners van het samenwerkingsverband betrokken worden bij de uitvoering van het streekbeleid. Zij zullen instaan voor de opvolging en monitoring van de verschillende acties, voor evaluatie en eventuele bijsturing van de acties/het project, voor een actualisatie van de visie en prioritaire doelstellingen, ...

Daarnaast zullen de partners van het samenwerkingsverband bevroegd worden aan welke acties (werkgroepen) zij actief wensen te participeren en wie zij hiervoor zullen afvaardigen. Samen met de trekker van de acties, zullen zij – in een partnerschap – instaan voor de uitwerking en uitvoering van de acties. Ook zal er per actie of werkgroep een stakeholdersanalyse gemaakt worden om na te gaan welke streekactoren dienen betrokken te worden in de conceptuele fase, de voorbereidende en uitvoerende fase of doorheen het volledige traject. Streekactoren dient ruim geïnterpreteerd te worden en kan naast de partners van het samenwerkingsverband, ook organisaties uit het brede middenveld, milieu- en natuurverenigingen, belangengroepen, lokale adviesraden, gebruikers, inwoners, ... omvatten.

Voor de realisatie van een aantal acties bv. mobiliteit (doortrekking N41, Mobiliteit in het Waasland, enkele permanente aandachtspunten m.b.t. o.a. het openbaar vervoersaanbod, ...), ruimte om te ondernemen (BEK's Hamme en Sint-Gillis-Waas, ...), ... is de Vlaamse overheid een cruciale partner. Er zullen door het samenwerkingsverband daadwerkelijke inspanningen geleverd worden om de Vlaamse overheid te betrekken bij de realisatie van bepaalde acties o.a. via lobbywerk, via het informeren van streekparlementairen over streekdossiers, ... Wij verwachten dan ook in de Vlaamse overheid een (gespreks)partner te vinden, die mee partner is in het realiseren van streekprojecten.

Er zijn ook nog andere organisaties actief binnen de regio Waas & Dender, zoals Regionaal Welzijnsoverleg Waasland en Dendermonde, de Logo's (Lokaal Gezondheidsoverleg), regionaal Landschap Schelde-Durme, ... die momenteel niet opgenomen zijn als partner in het samenwerkingsverband. Toch hebben ook deze organisaties een belangrijke rol te vervullen in de streekontwikkeling van de regio Waas & Dender, elk binnen hun eigen opdracht en specificiteit. We voorzien daarom op geregelde tijdstippen een overlegmoment met deze regionale organisaties in functie van informatie-uitwisseling, afstemming, een eventuele samenwerking en/of ondersteuning bij de uitvoering van bepaalde acties, ... Hierbij zal de klemtoon komen te liggen op een complementaire en wederzijds versterkende werking (bündelen van krachten), dit alles in het belang van de streek, de regio.

10. Schets beknopt de visie van het samenwerkingsverband op de lokale invulling van de Vlaamse werkgelegenheidsmaatregelen en beschrijf hoe deze maatregelen zouden kunnen bijdragen aan het (boven) lokaal werkgelegenheidsbeleid.

Een reeks van Vlaamse werkgelegenheidsmaatregelen moeten bijdragen tot het verhogen van de werkgelegenheid in Vlaanderen, in het bijzonder van een aantal specifieke doelgroepen zoals jongeren (< 25-jarigen), personen met een arbeidshandicap, ouderen (55+-ers), langdurig werkzoekenden, kortgeschoolden, ... Een aantal van deze werkgelegenheidsmaatregelen zoals doelgroepvermindering voor jongeren of 55+-ers, zijn gericht naar de vraagzijde, zijnde de werkgevers. Andere werkgelegenheidsmaatregelen focussen zich eerder op de aanbodzijde, de werkzoekenden (en werknemers) en beogen voornamelijk talentontwikkeling en competentieversterking (generieke, beroepsspecifieke, ...) via tijdelijke werkervaring, werkplekleren, ... Al deze maatregelen betrachten een rechtstreeks en zichtbaar effect op de arbeidsmarkt, m.a.w. het verhogen van de werkgelegenheidsgraad in het algemeen en van specifieke doelgroepen in het bijzonder. Echter, de hervorming van het arbeidsmarktbeleid in het kader van de 6de staatshervorming is nog niet volledig rond waardoor er ook nog enige onduidelijkheid is. Wat momenteel wel duidelijk is, is dat het Vlaamse werkgelegenheidsbeleid sterk inzet op tijdelijke werkervaring (via diverse systemen) in functie van doorstroom naar een duurzame tewerkstelling in de reguliere economie.

Wanneer we inzoomen op de arbeidsmarktsituatie in onze regio dan zien we een relatief hoge werkzaamheidsgraad⁹ (72,93 % - Vlaanderen: 71,60% - Oost-Vlaanderen: 72,97%) en een relatief lage werkloosheidsgraad (6,81% - Vlaanderen: 7,55 % - Oost-Vlaanderen: 7,33%).

De werkgelegenheidsgraad of jobratio daarentegen, die een indicator is in hoeverre een gemeente, arrondissement, regio erin slaagt om werk te verschaffen, is eerder laag en bedraagt 64 %¹⁰. Dit betekent dat er in de regio 64 jobs zijn per 100 actieve inwoners. Een aanzienlijk deel van de bevolking op beroepsactieve leeftijd werkt bijgevolg buiten de regio. Er wordt voornamelijk gependeld naar de grootsteden Antwerpen, Brussel en Gent.

In 2015 waren er gemiddeld 14.770¹¹ mensen werkzoekend, een stijging van 0,5% ten opzichte van 2014. Dit in tegenstelling tot Vlaanderen, waar de werkloosheid lichtjes afnam (-0,2%). 7.858 mannen waren in 2015 werkzoekend, een stijging van 0,8% ten opzichte van 2014 en 6.912 vrouwen, een status quo ten opzichte van het voorgaande jaar. We zien vooral een sterke toename van de werkzoekenden met een werkloosheidsduur van meer dan 2 jaar (+14,1%), de 50+-ers (+6,7%) en de vrij ingeschreven werkzoekenden (+12,9%).

De werkloosheid in Waas & Dender wordt gekenmerkt door een hoge vertegenwoordiging van specifieke doelgroepen: ruim 7 van de 10 werkzoekenden behoort tot een specifieke doelgroep (Vlaanderen: 68,28%). 1 op de 4 werkzoekenden is allochtoon (25,1% - Vlaanderen: 25,49%), ruim 1 op de 5 is jonger dan 25 jaar (22,3% - Vlaanderen: 19,75 %) en meer dan de helft van de werkzoekenden is laaggeschoold (51,5% - Vlaanderen: 45,62%). 15,9% (Vlaanderen: 17,57%) van de werkzoekenden is ouder dan 55 jaar (dit is een toename van 13,8% ten opzichte van 2014) en 14% (Vlaanderen: 13,76%) is arbeidsgehandicapt.

De werkloosheid in de regio Waas & Dender vertoont een aantal significante verschillen met de Vlaamse werkloosheidssituatie. Zo zijn er in Waas & Dender meer werkzoekenden die tot een specifieke doelgroep behoren, zijn er meer jongeren (jonger dan 25 jaar) werkzoekend, zijn er meer laaggeschoolde werkzoekenden en werkzoekenden met een arbeidshandicap. Het zal dus

⁹ Bron: Lokale statistieken

¹⁰ Bron: Lokale statistieken

¹¹ Bron: Arvastat

voor de regio Waas & Dender zaak zijn om prioritair voor deze doelgroepen, zonder echter de andere specifieke doelgroepen uit het oog te verliezen, acties op te zetten en initiatieven te ondernemen die hun kansen op een duurzame tewerkstelling in de reguliere economie verhogen.

Onder de prioritaire doelstelling 'het creëren van nieuwe en het behoud van bestaande tewerkstelling door meer mensen aan het werk in duurzame en werkbare jobs' zijn een aantal acties opgenomen waarbij, inspelend op de lokale uitdagingen, invulling gegeven wordt aan een aantal Vlaamse werkgelegenheidsmaatregelen.

Zo zal het samenwerkingsverband Waas & Dender versterkt inzetten op werkplekleren, op (tijdelijke) werkervaring zoals instapstages, beroepsinlevingsovereenkomst, tijdelijke werkervaring, IBO, ... Via deze maatregelen krijgen werkzoekenden met een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt omwille van gebrek aan competenties of weinig (recente) werkervaring, de mogelijkheid om rechtstreeks op de werkvloer de nodige kennis en competenties te verwerven in functie van hun jobdoelwit. Het impliceert dus maatwerk, een traject op maat, waarbij het de bedoeling is om zoveel mogelijk werkervaring op te doen in functie van doorstroom naar het normaal economisch circuit. Het zal voor de regio hierbij van belang zijn om te kunnen voorzien in een voldoende aanbod aan werkvloeren en om werkgevers (lokale besturen, bedrijven, organisaties) te sensibiliseren om werkvloeren vrij te stellen zodanig dat werkzoekenden daar werkervaring kunnen opdoen.

Ook zal er ingezet worden op het versterken van de samenwerking met de lokale actoren (lokale besturen, bedrijven, organisaties, andere arbeidsmarktactoren, ...), om samen de uitdagingen van de lokale en regionale arbeidsmarkt aan te pakken. Tevens zal er samen met o.a. de OCMW's van de regio Waas & Dender ingezet worden op de doorstroom van art. 60 naar de arbeidsmarkt en zal de regio maximaal trachten in te spelen op het nieuwe Wijk-werken, waar eveneens via het opdoen van tijdelijke werkervaring de doorstroom naar het normaal economisch circuit beoogd wordt.

Met de acties opgenomen onder de prioritaire doelstelling 'het creëren van nieuwe en het behoud van bestaande tewerkstelling door meer mensen aan het werk in duurzame en werkbare jobs' zetten we hier samen (lokale besturen, sociale partners, VDAB, andere arbeidsmarktactoren, werkwinkelpartners, ...) als regio op in en zullen we indicatoren bepalen om resultaatgericht te werken.

11. Geef aan op welke manier u het samenwerkingsverband zal organiseren en verduidelijk met welke (overleg)structuur het samenwerkingsverband zal worden opgezet? Bespreek elementen zoals frequentie, taken en verantwoordelijkheden, rollen, evaluatie, ...

Het samenwerkingsverband zal met volgende overlegstructuur georganiseerd worden:

- **Algemene vergadering** samengesteld uit alle partners van het samenwerkingsverband, zijnde de 19 lokale besturen, de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden DDS en Interwaas, provincie Oost-Vlaanderen, de sociale partners Boerenbond, Unizo, Voka, ABVV, ACLVB, ACV en VDAB.

Doelstelling: bespreking van de stand van zaken en voortgang van de acties, waarbij op basis van input en feedback van de leden, aanpassingen kunnen doorgevoerd worden. Tevens kan het overleg aangewend worden als een formeel evaluatiemoment van het project. Vanuit de algemene vergadering kan er input, kunnen er aanbevelingen aangereikt worden naar het dagelijks bestuur toe om het project, indien nodig, bij te sturen.

Vergaderfrequentie: minimaal 2 x/jaar

- **Dagelijks bestuur:** de huidige leden van het dagelijks bestuur, zijnde vertegenwoordigers namens de lokale besturen (gemeenten en provincie) en vertegenwoordigers van de sociale partners, aangevuld met de trekkers van de acties

Doelstellingen: bespreking van de stand van zaken en voortgang van de acties, opvolging en monitoring van de acties – bewaakt de voortgang van het project – evalueert en stuurt bij waar nodig.

Vergaderfrequentie: minimaal 4x/jaar

- **Werkgroepen of begeleidingsgroepen:** voor de concrete uitwerking, opvolging en uitvoering van de acties zullen werkgroepen opgestart worden, georganiseerd hetzij op het niveau van de prioritaire doelstelling hetzij op het niveau van de actie. Per actie is een trekker aangewezen, die de werkgroep zal voorzitten en inhoudelijk voorbereiden en samen met de partners instaat voor de uitwerking en opvolging van de actie. De trekkers zijn lid van het dagelijks bestuur en staan in voor de terugkoppeling naar het dagelijks bestuur.

Vergaderfrequentie- en planning: worden bepaald door de werkgroep of begeleidingsgroep

Werkgroepen/begleidingsgroepen die zullen opgestart worden

- Werkgroep lokale economie/detailhandel
- Werkgroep toerisme als economische hefboom
- Werkgroep circulaire economie
- Werkgroep duurzaam en verantwoord omgaan met voedseloverschotten
- Werkgroep arbeidsmarkt (met lerend netwerk art 60 als subwerkgroep)
- Werkgroep mobiliteit
- Werkgroep ruimte

De nieuwe overlegstructuur wordt '**Streekoverleg Waas & Dender**' en zal ingebed zijn in de juridische structuur vzw ERSV Oost-Vlaanderen.

